Eugènie
Op de buis in

Net voor de oorlog als buitenechtelijk kind op Curaçao geboren, vond Eugènie Herlaar in Nederland haar weg: als eerste vrouwelijke nieuwslezer in de jaren zestig werd ze het icoon van het NOS-journaal. Na een veelbewogen leven, rijk aan ervaringen, geeft ze uiting aan haar Curaçaose jeugdherinneringen in haar verhalen, gedichten en schilderijen. Een portret van een veelzijdige, vooruitstrevende vrouw.

Tekst en foto's: **Mineke de Vries**

Een overvol huis geeft blijk van haar herinneringen: Curaçaose kunstwerken, eigen schilderijen, kasten vol boeken en snuisterijen, elk voorwerp heeft een verhaal. Posters op het raam geven een indruk van activiteiten waarvoor ze zich inzet. Herlaar: "Als je nieuwsgierig bent en met een open blik de wereld inkijkt, als je openstaat voor ontmoetingen, brengt het toeval je op zoveel plaatsen. Natuurlijk val je ook hard, maar dat geeft niet."

Zo heeft ze haar leven geleefd en zo leeft ze nog steeds. Eerlijkheidshalve vertelt ze dat het enorm helpt als je BN'er bent, deuren gaan vanzelf voor je open. Uiteraard heeft het ook nadelen. "Nog altijd stoten mensen elkaar aan als ze me herkennen. Of heel raar, mensen willen je aanraken. In de tijd dat ik nieuwslezeres was, ik was toen 25, verstopte ik me achter een tijdschrift als ik met de trein het weekend naar mijn ouders ging. Het was toen natuurlijk erger dan nu, omdat er maar net tv was en dan was je ook nog de eerste vrouw bij het journaal."
Gemakkelijk praat Herlaar over het feit dat ze een buitenechtelijk kind is. "Mijn ouders leefden gescheiden, hadden beiden een relatie met een ander. Toen ze besloten toch samen verder te gaan, bleek mijn moeder zwanger van haar Antilliaanse vriend. Daar kwam ik."
Haar (niet biologische) vader nam haar echter in liefde op en toen haar moeder het op haar achttiende vertelde, was hij bang dat het hun goede band zou verstoren. "Maar ik hield alleen nog maar meer van hem." In het gezin viel ze niet echt op, omdat ze het geluk had dat haar vader iets Portugees had, dus ook donkerder was. Haar biologische vader Cornelis Davelaar was met een bar aan de Saliña-rotonde en politiek actief geen onbekende op Curaçao, maar Eugènie ontmoette hem nooit, kreeg alleen foto's en schreef met hem tot hij in 1969 omkwam bij een auto-ongeluk. Wel heeft ze een nauwe band met de familie van haar biologische vader.

Oorlog

Herlaar groeide op in Groot Kwartier en ging op school bij de soeurs op de Martinusschool in Otrobanda, het gebouw tegenover Aqualectra waarin nu een deel van de medische universiteit is gehuisvest. Geboren eind 1939 waren de eerste jaren van haar leven oorlogsjaren. "Behalve de verhalen heb ik ook eigen herinneringen. Mijn vader werkte bij Shell, die alle brandstof leverde aan de geallieerden, en bij dreiging van het vernietigen van de raffinaderij moest alles verduisterd worden, anders kreeg je een zandzak op je dak. Toen vader vanuit het Rode Kruis in een uitzending voor Nederland de groeten mocht doen, was dat de enige keer dat ik hem zag huilen, dat was erg indrukwekkend. Ook weet ik dat alle Duitsers die op Curaçao woonden, werden verbannen naar barakken op Bonaire, wat nu het Flamingohotel is. Ook weet ik nog heel goed dat ik net na de oorlog met mijn moeder boodschappen ging doen bij Henderson, dat werd in kisten opgestuurd naar de familie in Nederland: kleding, nylons, schoenen, eten, soms hele hammen."

Het toetje van het journaal

(Van onze rtv-redactie)

Ze is op dit ogenblik ... omroepster bij de ... ereldomroep, maar van-... één juli — of misschien ... eerder — behoort ... ugènie Herlaar als ... vrouwelijke medewer-... tot de groep NTS-... ieuwslezers. Eugènie, ... 25 jaar is en tot haar ... vende op Curaçao woon-... ziet haar toekomst bij ... Nederlandse Televisie ... ichting als een voortzet-... van haar journalis-... ke loopbaan, al heeft ...

je ook zien?" Ach, ik kom er eerlijk voor uit, ik vind het een leuke bijkomstigheid, hoewel ik bij voorbeeld geen televisie-omroepster zou willen worden. Nee, ik heb vooral mijn besluit genomen omdat ik vooruit wil en omdat ik belangstelling heb voor alles wat met nieuws heeft te maken".

Eugènie Herlaar woont in Hilversum op kamers en gaat dikwijls naar haar ouders in Ede. Eugènie, die over enkele maanden wellicht een

ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 12 april 2014

75 jaar CPV

De Snip centraal op jubileumexpo

Pagina 12 & 13

Inhoud

Voorpagina 1
Spotlight 2
Uitgelicht 3
Gezondheid 4
Dieren 5
Deugden 6
Cultuur 8 & 9
Historie 10
Literatuur 11
De Snip centraal op expo CPV 12 & 13
Puzzels 14
Columns 15
Eten & drinken 16 & 17
Business 18 t/m 24

Foto van de week.

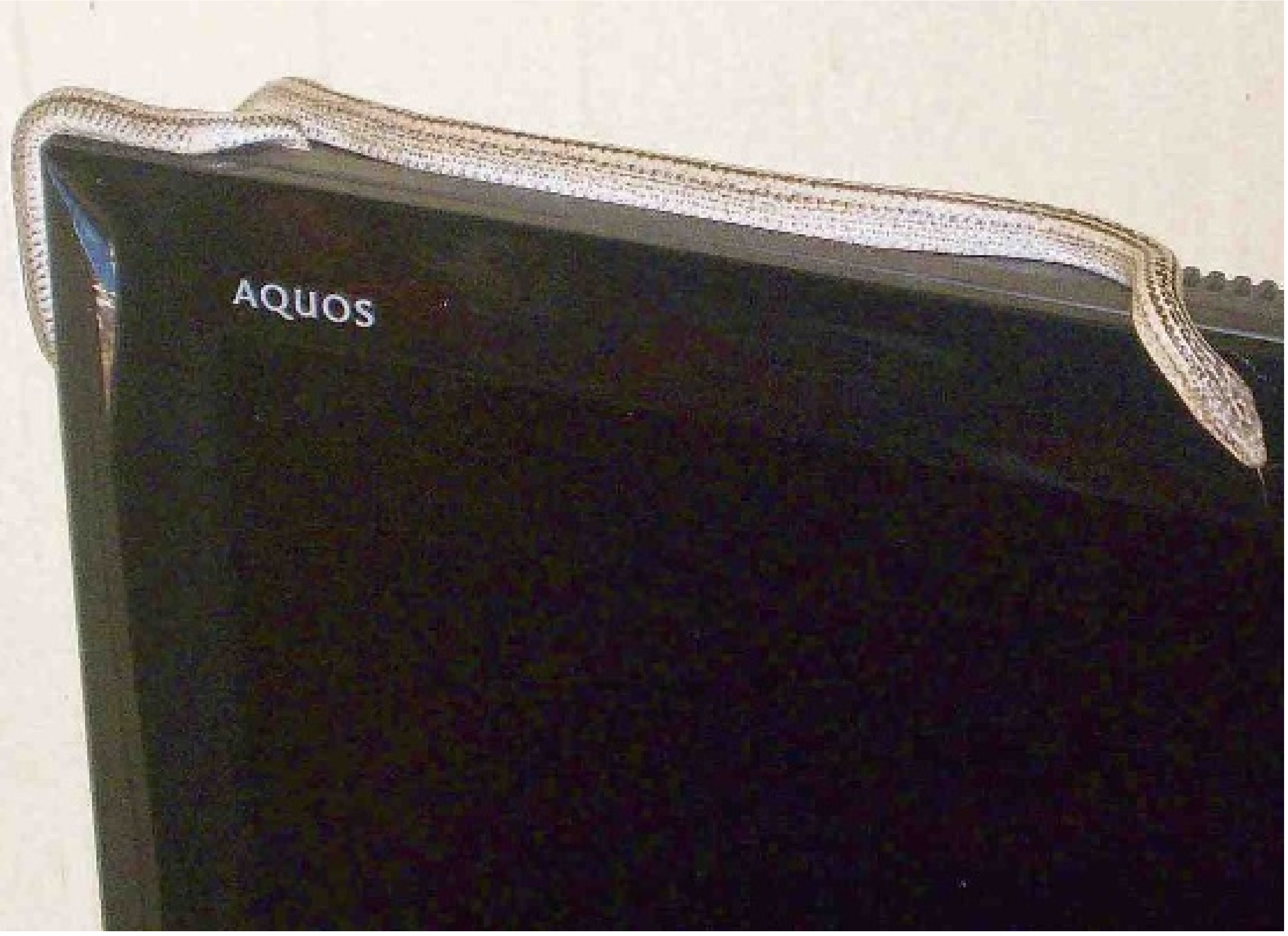

Deze slang wilde weleens wat anders en kwam televisiekijken in de huiskamer van Nelwin en Marijke Olbino. Hij zit hier boven op de televisie, in afwachting van de film Anaconda over zijn grote Braziliaanse broer.

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede
Linda van Eekeres
Sarah Kuiper
Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marja Berk
Evert Bongers
Monique Casimiri
Odette Doest
Hans de Haan
Erik van Kampen
Brede Kristensen
Shakti-Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Roxanne Martha
Islelly Pikerie
Marcel Truyens
William ten Veen
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong

Thuis.

´Pika eten´

Monique Casimiri

Mijn man zou wel de krioyo-saus voor bij de vis maken. Ik deed nog een halfslachtige poging in de keuken door aan te bieden of ik hem zou maken, maar dat was toch echt niet de bedoeling. Hij wilde hem maken.
Ik ben een enorme pietlut als het aankomt op eten. Het moet wel smaken zoals het is bedoeld, dus een krioyo-saus moet als een krioyo-saus smaken en niet naar een zelfverzonnen rode saus die je bij elke Chinees hier op de hoek kan kopen. Een kookboek op internet bood uitkomst. Ik hoefde mij er niet mee te bemoeien en manlief kon zelf aan de slag.
Het rook heerlijk en smaakte ook goed, maar oh, wat was het heet. Ik kreeg het er warm van. Nu kan ik best tegen pika eten, en mijn man ook, maar dit was iets too much. Hij had de dubbele hoeveelheid promèntè gebruikt. Dit was meer zoals mijn zus het graag zou eten, hoewel het voor haar zelfs nog aan de flauwe kant zou kunnen zijn.
De graadmeters hiervoor zijn zo ondoorzichtig. Als mijn zus stobá maakt voor een feestje, dan heeft ze vooraf een aantal testpersonen klaarstaan, om ervoor te zorgen dat haar gasten de verjaardag erna ook nog willen komen. Zelf kan ze overal tegen. Het kan niet heet genoeg zijn. Een kerst, heel lang geleden, maakten we met onze tantes ayaka's. Er werd één ayaka speciaal voor mijn zus gemaakt, met extra promèntè erin. Helaas had een andere tante de dubbele knoop van de touwtjes niet doorzien. Tot op heden wil ze niet dat mijn zus nog ayaka's voor haar klaarmaakt.
Zelf trap ik er nog regelmatig in. Dan staat er op de verpakking van een product, pittig gekruid. Maar als ik het klaarmaak, dan is het zelfs flauw. Voor Nederlandse begrippen is pittig flauw. Er komt waarschijnlijk niet eens zwarte peper bij kijken. Hooguit wat paprikapoeder. Enkel bij de Indische producten geloof ik wat erop staat. Als ik in de toko iets koop dat pedis is, dan is dat ook zo.
Zo komt het regelmatig voor dat wij eten overhouden. Deze left-overs neem ik graag mee naar mijn werk om als lunch op te eten. Als vliegen op honing snellen collega's vaak toe. Wat voor lekkers heeft ze dit keer bij zich? Het ziet er ook zo lekker uit. Een hapje proeven kan altijd, maar ik waarschuw wel van te voren. Het kan pika zijn. Pika? Oh ja, heet bedoel ik natuurlijk. Het woord pika kennen ze niet, hoewel sommigen het al aardig door beginnen te krijgen. De meesten zeggen van te voren al dat ze vaak heet eten en er goed tegen kunnen. In het begin probeerde ik nog het verschil uit te leggen tussen pikant en pikant, maar dat was tegen dovemansoren gezegd. Dan maar voelen. Vol overgave wordt er geproefd en hoe meer er wordt geproefd hoe meer ik de keren erna overhoud voor mijzelf. Er wordt nu meestal vriendelijk, maar beslist, bedankt als ik iets aanbied.

Uitgelicht.

10.000 Filmkaartjes

Tienduizend bezoekers bij in totaal 111 voorstellingen, dat succes kan het Curaçao International Film Festival Rotterdam (CIFFR) op zijn conto schrijven. Van woensdag 2 tot en met zondag 6 april draaiden in The Cinemas 40 speelfilms en documentaires uit 29 landen en in 15 verschillende talen. Veel van de films van het door Fundashon Bon Intenshon georganiseerde festival waren uitverkocht. De 17-jarige Stacey Bohorquez won de publieksprijs van de Short Story, BIG Movie competitie en Damian Marcano (Trinidad) kreeg voor God Loves the Fighter de Yellow Robin Award. Behalve de films waren er ook andere activiteiten zoals het 'Movie in Concert'-optreden van het Dennis Aalse Jeugdorkest, interactie met regisseurs, tentoonstellingen, een filmquiz en de Kids Only Filmmaking-workshop.

Foto's: **CIFFR**

Medisch.

De ontdekking van een ziekte

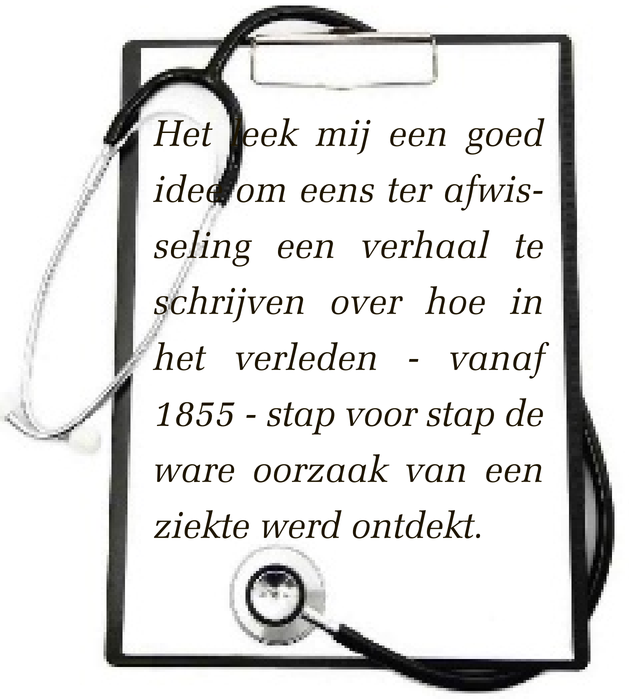

Tekst: **Hans de Haan**

Dank zij enkele vorsende medici die waren geïntrigeerd door de vreemde symptomen en het verloop van deze onbekende ziekte, werd ongeveer 125 jaar later de oorzaak ontdekt van pernicieuze anemie, een ernstige vorm van bloedarmoede door een gemis aan vitamine B12.

De medicus die deze ziekte voor het eerst beschreef was Thomas Addison (1793-1860), een begaafde Engelse arts en onderzoeker die bekend is geworden wegens een andere ziekte waarover hij in 1849 voor het eerst publiceerde en die zijn naam draagt. De ziekte van Addison is een stoornis van de bijnierschors (een klier die hormonen maakt) die bovendien gepaard gaat met deze vorm van bloedarmoede. In 1855 publiceerde hij - naar aanleiding van 11 patiënten - uitgebreid over deze twee met elkaar in verband staande ziekten. Het was een wetenschappelijk artikel van een voor die tijd zeer hoge kwaliteit dat internationale aandacht kreeg. De symptomen van deze ziekte werden toen als volgt beschreven: verkleuring van het totale lichaamsoppervlak, vooral van het gelaat, in de oksels, rondom de navel en bij de man de geslachtsdelen, anemie, futloosheid, zwakte van de hartwerking en prikkelbaarheid van de maag.

Vervolg onderzoek

In de hierna volgende periode werd deze vorm van bloedarmoede beter herkend en uitvoeriger beschreven met aanvullende, typische symptomen, zoals een rauwe, vleesrode, gladde tong, een doof gevoel of prikkelingen aan de vingertoppen, dat in sommige gevallen kon verergeren tot spasticiteit en ataxie (gestoorde spierbewegingen). Aan het begin van de negentiende eeuw vond men bij deze patiënten ook een verschrompeling (atrofie) en ontsteking van het maagslijmvlies (gastritis) en een tekort aan maagzuur. Nog later, toen de microscoop beschikbaar kwam, werd een afwijkende vorm (lang en ovaal) van de rode bloedcellen ontdekt. Vervolgens ontstond de definitieve naam voor deze ziekte, 'pernicieuze anemie', waarbij pernicieus is afgeleid van het Franse woord 'pernicieux', dat kwaadaardig, nadelig of schadelijk betekent.

De drie van Boston

Aan het begin van de twintigste eeuw raakten drie medici in Boston, Richard Cabot, Francis Weld Peabody en George Richard Minot, in hoge mate geïnteresseerd in deze ziekte. In 1908 rapporteerde Cabot, naar aanleiding van 1200 door hem onderzochte patiënten, dat mensen 1-3 jaar na de eerste symptomen ervan aan deze ziekte overlijdten. Peabody bestudeerde beenmerg biopsieën van patiënten onder de microscoop en vond dat de productie van bloedcellen hierin, ernstig verstoord was. Een doorbraak in het onderzoek ontstond toen George Whipple van de universtiteit van Rochester, het bloed onderzocht van honden die na een aderlating werden
gevoed met lever, waarbij hij een duidelijke regeneratie van de bloedcellen waarnam. Naar aanleiding van dit experiment besloten Minot en Peabody om patiënten met deze ziekte op een dieet te zetten met veel lever. Minot ging hiervoor samenwerken met William Murphy van het Peter Bent Brigham Hospital in Boston. Zij selecteerden 45 patiënten met deze anemie die een dieet kregen van licht aangebraden lever, biefstuk en schapenvlees en

fruit. Reeds na een week werd een opvallende stijging van het aantal rode bloedcellen gezien en een duidelijk algemeen herstel van de patiënten. Binnen 2-4 maanden hadden ze een normale hoeveelheid bloedcellen en vond er een dramatische verbetering plaats van de neurologische verschijnselen. In 1926 publiceerden Minot en Murphy dit resultaat in de Journal of the American Medical Association. In 1934 ontvingen Minot, Murphy en Whipple hiervoor de Nobelprijs voor de geneeskunde.

In- en extrinsieke factoren

Teneinde te weten te komen wat de reden is waarom deze leverextracten zo werkzaam zijn, werd uitvoerig microbiologisch onderzoek hierop verricht. Karl Folkers, een biochemicus werkzaam bij Merck, lukte het in 1948 om de verbinding die deze werking uitoefent te isoleren. Vervolgens waren Alexander Todd en Dorothy Hodgkin van de Cambridge University in Engeland in staat om in 1955 de gecompliceerde chemische en driedimensionale structuur ervan te ontrafelen. In 1973 kreeg Robert Woodward en zijn team van de Harvard Universiteit het zelfs voor elkaar om dit zeer complexe molecuul te synthetiseren. Aanvankelijk kreeg het de naam van 'extrinsieke factor', hierna van cobalamine en tenslotte van vitamine B12. Het is een bouwsteen voor de samenstelling van het hemoglobine, de zuurstof en ijzer bevattende kleurstof in de bloedcellen.

Een jaar na de ontdekking van de levertherapie kreeg Minot versterking van zijn staf met de medicus William B. Castle die zich verbaasde over het symptoom van de atrofische gastritis bij alle patiënten met deze anemie. Hij vroeg zich af of er in de maag mogelijk een 'intrinsieke' factor zou bestaan die samen met de 'extrinsieke' factor in de lever zou samenwerken. Hij testte zijn hypothese door - na het eten van een hamburger - zijn eigen maagsap op te zuigen en dit in de maag van deze patiënten (op een normaal dieet) te spuiten. Het verrassende resultaat was dat in het bloed van de patiënten direct een grote toename van reticulocyten (voorlopers van rode bloedcellen) te zien was, na circa 5 dagen gevolgd door een stijging van de hoeveelheid rode bloedcellen. Vervolgens toonde hij aan dat toediening van normaal maagsap en het eten van vlees alleen effectief was binnen een periode van 12 uur. Het werkt dus inderdaad alleen in combinatie. Later uitgevoerd moleculair biologisch onderzoek bracht aan het licht dat het maagsap een bijzonder eiwit (= intrinsieke factor) bevat dat nodig is voor de opname van vitamine B12 uit voedsel, voornamelijk vleesproducten, in het laatste deel van de dunne darm.

Auto-immuunziekte

Nu weten we dat pernicieuze anemie een auto-immuunziekte is waarbij antilichamen de cellen van het maagslijmvlies aanvallen en beschadigen, zodanig dat geen intrinsieke factor meer wordt geproduceerd. Het wordt vaak gezien in combinatie met auto-immuun schildklierontsteking en andere ziekten, zoals diabetes 1, vitiligo en de Ziekte van Addison. Patiënten met deze anemie kunnen nu eenvoudig worden behandeld met injecties van vitamine B12. Overigens bevatten alleen dierlijke producten, zoals vlees, vis, melk, melkproducten en eieren, vitamine B12.

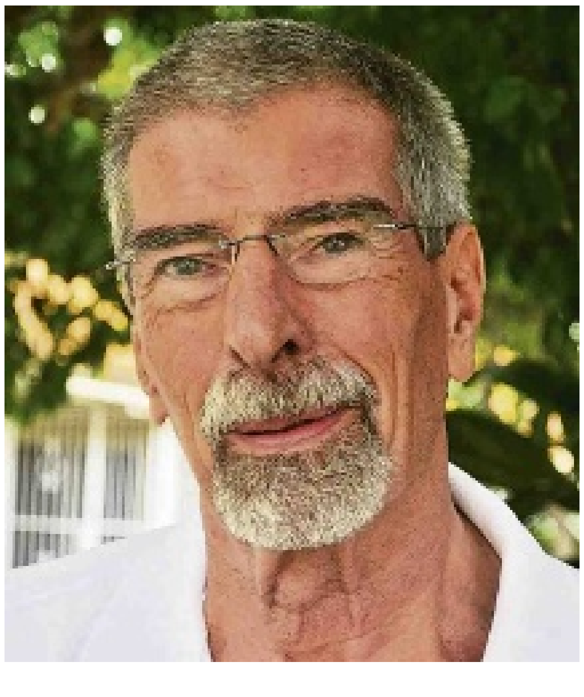

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

De Engelse naam voor de warawara is Crested caracara. De Latijnse naam is caracara. Veel lokale vogels kregen hun naam onder meer door de geluiden die ze maken. Ik kan me dat wel voorstellen bij de warawara. Ze maken weleens een geluid, waarbij ze hun kop achterover gooien en dan een soort langgerekt kararararraraararraa-geluid maken.

Warawara

Ze wegen tussen de 750 en 1500 gram gemiddeld, en een volwassen vogel heeft een spanwijdte van iets meer dan een meter, een vrij opvallende verschijning als ze overvliegen. Hun basisverenpak is donkerbruin, en aan het einde van de vleugels zijn de veren wit afgetekend, evenals hun staart. De hals/nek heeft ook een band witte veren. Hun heldere ogen zijn wisselend van kleur van licht- naar donkergeel en deze zijn omringd door een stukje roze/bleekroze huid rond hun snavel die, afhankelijk van de leeftijd, kan verkleuren naar helder oranje bij de volwassen vogel. Hun snavel is hoornkleurig. Ze hebben vrij lange wimpers en kunnen de veren op hun kop omhoog zetten, vandaar ook de naam crested caracara.

Er zijn verschillende soorten caracara's, maar die op ons eiland komen ook voor in de zuidelijke staten van de Verenigde Staten zoals in Florida en Texas, in Midden-Amerika en het Caribisch gebied, tot aan Cuba, en een groot gedeelte van Zuid-Amerika, tot aan Argentinië. Op het vasteland in Zuid-Amerika komen ook nog andere caracara-soorten voor, zoals bijvoorbeeld de red throated caracara. Die is ongeveer even groot en helemaal zwart met een rode keel.

Ik was zes jaar toen ik begon met paardrijden bij wijlen Joe Pinedoe. Hij reed vaak met ons mee op de vroege zaterdagochtend. Kijk, als je zes bent heb je geen benul dat iemand politieagent is of niet, maar op een keer ontdekte ik dat hij een revolver bij zich had. Nu speelden we vaak indiaantje en wild wild west movies na als kind, dus zo raar leek het niet dat hij te paard gezeten een pistool in een holster droeg. Ik vond het wel raar dat hij het wapen op een overvliegende vogel richtte. We moesten stilstaan met de paarden. Gelukkig was vogellief snel uit de voeten dus ik vroeg meteen waarom dat was. Wat had die vogel misdaan dat hij erop wilde schieten? Ik kreeg toen een van de meest hardnekkige mythes die er bestaat over de warawara's te horen namelijk dat ze bij jonge lammetjes de ogen uitpikken, waardoor zo'n lammetje dan dood gaat. Tsja en als je schapen- of geitenboer bent, dan ben je dus per definitie geen warawara-vriend. Maar, werd me verzekerd, hij schoot om ze af te schrikken en niet om ze dood te maken. Of hij dat nu zei omdat ik met mijn grote ogen en gezichtsuitdrukking duidelijk had gemaakt dat doodschieten niet im Frage kwam, dat weet ik niet maar er zijn nog genoeg mensen die nog steeds op warawara's schieten. Nu kan ik me voorstellen dat die mythe bestaat. Op het moment dat een warawara een ernstig verzwakt dier tegenkomt, dan zal hij proberen daar wat van te eten. Nu zijn de ogen wel gemakkelijk en zacht om aan te beginnen bij een baby-geitje of schaapje. Waarna ze verdergaan met de rest. Het is dus niet zo dat ze een willekeurig lam aanvallen en beginnen bij de ogen. Het zijn altijd verzwakte dieren, die al halfdood of dood zijn.
Ik moest er een jaar of twee geleden weer aan denken toen ik op oudejaarsdag op Fuik ging helpen bij een schapenboerin waar honden een slachtpartij hadden aangericht onder de dieren. Er lagen her en der dode en halfdode lammetjes verspreid, en 'low and behold' inderdaad, bij een paar ontbraken de ogen. Vanuit een cactus hield een warawara me in de gaten wat ik ging doen met zijn ontbijt. Waar het op neer komt is dat de warawara heel belangrijk is voor ons ecosysteem, zij zijn onze 'Selikor'.
Het is een roofvogel, maar in feite een luie jager. Ze kunnen jagen maar vinden het het gemakkelijkst om een kadaver op te ruimen. Het zijn dus zowel roofvogels als aaseters. Warawara's zijn heel nieuwsgierig en heel slim. Ze kunnen knopen losmaken. Ze gebruiken hun poten ook om bijvoorbeeld dingen opzij te schuiven. Of uit elkaar te trekken. Op die manier pakken ze ook bijvoorbeeld insecten, aardwormen en kleine reptielen. Ze zijn ook niet vies van vis, en eten in principe alles wat ooit geleefd heeft. Ze kunnen heel goed vliegen maar je zal ze ook geregeld langs de kant van de weg zien lopen, zeker als daar wat te halen valt. En ze kunnen vrij snel lopen. Hun natuurlijke woongebied is vrij uitgebreid, maar ze zijn het vaakst te zien op open vlaktes, beetje savannegebied. Ze bouwen nesten van stukken hout, takken en zelfs gras. Dat kan zijn in cactussen, bomen, of bij uitzondering zelfs op de grond. Er worden tussen de 1 à 4 eieren gelegd die 28 tot 32 dagen bebroed worden. De ouders zorgen samen voor de jongen die wel drie maanden in het nest kunnen vertoeven. Vervolgens krijgen ze nog drie maanden een cursus van hun ouders hoe rond te vliegen en te jagen. Vaak blijven de jonge vogels in groepjes bij elkaar vliegen in hun eerste jaar. Het broedseizoen loopt van mei tot december. Het verschuift een beetje naar gelang het regenseizoen eerder of later valt. Vandaar dat je in november/december vaak groepjes warawara's ziet vliegen, meestal pa, ma en de kids op excursie. Dat is ook vaak het maximum wat je samen ziet vliegen, groepjes van 3 à 5. Op plekken waar veel dode dieren zijn te vinden zie je vaak een grotere groep samenkomen. Toen Weichi werd schoongeschoven - ik wandel daar veel - heb ik op een ochtend wel 46 warawara's geteld. Het was een groot eetfestijn voor de warawara's. Je zag ze gewoon de bulldozers volgen, om in hun kielzog gewonde en dode dieren op te eten.
Er zijn nog twee andere grotere roofvogels van hetzelfde formaat die vaak voor warawara aangezien worden. Dat zijn de witstaartbuizerd en de visarend. Het verschil tussen de warawara en de witstaartbuizerd als die overvliegt is dat bij de warawara in de vlucht het net lijkt alsof hij gespreide 'vingers' heeft aan het einde van de vleugel, en bij de warawara zijn de vleugeluiteinden wit.
Bij de witstaartbuizerd zijn de vleugels aan het einde naar binnen gewelfd, een soort afgeronde boog, en die zijn helemaal donkerbruin/zwart, met alleen een witte staart.
De visarend heeft een andere manier van vliegen, en waar bij de warawara de romp en de kop donker van kleur zijn, is bij de visarend juist de hele kop wit, en zijn buik ook, en een groot gedeelte van de vleugel is wit, terwijl de warawara juist alleen witte vleugeluiteindes heeft.
De volgende keer dat u een warawara ziet bedenk dan: ze zijn slim, zorgen ervoor dat kadavers opgeruimd worden, ze zijn niet gevaarlijk voor uw dieren, tenzij uw dieren ziek, zwak en misselijk zijn, en ze zijn lichter dan 5 kilo. Anders hadden ze allang bij een dierenarts moeten zijn...

Wat is deugdzaamheid?
De ontdekking van

Deugden, waarom hebben we het daar nooit meer over? Wat zijn precies deugden, hoeveel waarde hechten we er aan en leven we er nog naar? In die en meer vraagstukken verdiept Brede Kristensen zich in een zevendelige serie essays. Vandaag deel 1.

Tekst: **Brede Kristensen**

De grote filosoof Immanuel Kant (1724 - 1804), geboren en getogen in het Pruisische stadje Königsberg, gelegen aan de Oostzee (thans het Russische Kaliningrad), heeft op enkele tochtjes in de omgeving na, nooit gereisd. Maar hij dacht wel over alles na en schreef een indrukwekkend filosofisch oeuvre. In zijn werk over de 'praktische rede' schrijft hij over twee werelden waarmee wij verbonden zijn. “Twee dingen vervullen ons gemoed met steeds nieuwe bewondering en eerbied...: de sterrenhemel boven mij en de zedelijke wet in mij...” De wereld buiten en boven mij vernietigt ieder gevoel voor gewichtigheid. Die stemt mij tot oneindige bescheidenheid. De tweede wereld daarentegen verheft mijn persoonlijke waarde vanwege het wonderlijke feit dat de zedelijke wet zich in mij presenteert en uitnodigt tot zedelijk handelen en verantwoordelijkheid. Voor beide werelden kunnen we onze ogen sluiten. Dan blijven ons zowel de verwondering als de verbijstering bespaard, met afstomping als gevolg. Als we ons voor die werelden openstellen en onze ervaringen serieus nemen en onderzoeken, begint een nooit eindigend leer- en ontwikkelingsproces. Bescheidenheid en verantwoordelijkheidsgevoel zijn daarvan de langzaam rijpende vruchten. Aldus Kant.

In deze kleine reeks van zeven essays over deugdzaamheid, is geen plaats om in te gaan op de enorme hoeveelheid verrassende vragen die Kant zichzelf stelt over deugdzaamheid en verantwoordelijkheid. Om nog maar te zwijgen over Socrates, Aristoteles, Confucius en ga maar door. Al die grote wijsgeren van vroeger dachten na over het hoe, wat en waartoe van deugdzaamheid.

Paradoxale houding

Onze hedendaagse houding tegenover deugden is vreemd. Paradoxaal eigenlijk. Op het eerste gezicht interesseren deugden ons niet. Er zijn mensen die al beginnen te lachen wanneer iemand dat woord gebruikt. Of zich eraan ergeren. Wie heeft het nog over deugden? Toch iets van de middeleeuwen? Of kijk naar die opduikende islamisten in sommige islamitische landen, die er een 'moraalpolitie' op uitsturen om mensen terecht te wijzen en te arresteren wanneer zij zich in hun ogen ondeugdelijk gedragen. Niet leuk, lijkt me. Alsjeblieft bij ons geen moralistische zeurpieten of energieke fanatici. Oké, daarover zijn we het eens. Dat betekent dus geen beoordeling van medemensen met hulp van een maatstaf op basis van deugden. Iedereen baas in eigen leven. Dat is het ideaal. Nu de werkelijkheid.

We roddelen continu over onze medemensen. De oordelen zijn niet van de lucht. Lieve help, wat er in de media en vooral de sociale media allemaal over politici gezegd wordt... Ik noteerde: mensen zonder ruggengraat, lafaards, ijdeltuiten, klunzen, bruten, met alle winden meedraaiende opportunisten, egoïsten, onbetrouwbare calculerende slijmballen... Wat een oordelen! En dan ineens sterft Nelson Mandela. Iedereen steekt de loftrompet. Terecht. Hij is een van de moedigste staatslieden van onze tijd. Kijk naar Facebook: Mandela wordt geprezen om zijn moed, zijn volharding, zijn bescheidenheid, zijn vermogen te verzoenen en bijeen te brengen. Iemand schreef: 'Ik wilde dat al onze leiders en bestuurders zo waren'. Niemand praat over deugden, maar de reacties op het overlijden van Mandela laten overduidelijk zien dat we hem bewonderen om zijn fascinerende deugdzaamheid... Eens merkte Mandela op: “Een goed hoofd en een goed hart vormen tezamen een ijzersterke combinatie.” Een combinatie die Kant ook voor ogen stond.
Desalniettemin is het woordje 'deugdzaamheid' bijna taboe. Waarom praten we niet gewoon openlijk over deugden? Heeft dat te maken met onze moderne mensopvatting? We kijken naar onszelf en onze medemensen als zelfverantwoordelijke individuen. Inmenging in het leven van anderen zien we als niet-passende betutteling. Als iedereen zich maar aan enkele basisregels houdt. Anders wordt de samenleving een 'wild-west avontuur' met onaangename afloop. Dus stellen we gedragsregels. Behalve in het roddelcircuit zullen we de ander niet als persoon beoordelen. We zullen niemand gebrek aan deugdzaamheid verwijten. Daarom hebben we de klassieke deugden-ethiek vaarwel gezegd en zijn we overgegaan tot een regeltjes- en plichten-ethiek.
Zo'n regeltjes-ethiek wordt gemakkelijk overloos: het aantal situaties waarvoor regels gesteld moet worden is schier oneindig. Het loopt ook inderdaad de spuigaten uit. Neem bijvoorbeeld de liefst 70 pagina's tellende Modelgedragscode ('Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen') die kortgeleden in Nederland uitkwam. Bepaald geen toonbeeld van elegantie. Moest het zover komen? Zijn al deze regels opgewassen tegen de kennelijke opmars van de ondeugd? Want daar gaat om: hoe die opmars te stuiten. Als we niet uit onszelf weten hoe te handelen, dan moeten er regels gesteld worden.

“Een goed hoofd en een goed hart vormen een ijzersterke combinatie”

Kant was een kind van de Verlichting. Hij geloofde in de kracht van de rede en hij dacht dat als we goed nadenken over het nut van plichten en gedragsregels, wij ons als rationele wezens meteen zouden laten overtuigen. Misschien. Maar zal ons gedrag dan veranderen? Is het louter een kwestie van kennis en informatie? Of eerder een kwestie van calculeren: als ik die of die regel overtreed, dan is er een bepaalde pakkans en als ik gepakt word dan is de boete zoveel gulden. Het rekensommetje is gauw gemaakt en de calculerende burger neemt zijn besluit. Met zo'n calculerende mentaliteit hield Kant geen rekening. Hij ging ervan uit dat ieder mens wel zou buigen voor de 'categorische imperatief', dat iedereen met eerbied zou luisteren naar de zedelijke wet. Wat dat betreft waren onze pre-kantiaanse voorouders minder naïef. Als we bij onszelf en onze kinderen geen deugdzaamheid stimuleren, dan zal de effectiviteit van de zedelijke wet weinig voorstellen, zo werd vroeger algemeen gedacht.

Al staat het haaks op onze tijd, het lijkt me toch geen gek idee de eeuwenoude discussie over 'deugdzaamheid' weer op te pakken. Die discussie werd in het oude China, Sumerië, Egypte, Israël en Griekenland, in de Europese middeleeuwen en het In

De Egyptische godin Ma'at. Deugdzaamheid en rechtvaardigheid staan in haar dienst.

deugdzaamheid (inleiding)

ca-rijk enzovoorts gevoerd. In Egypte werd het begrip ma'at (soms ook een godin) gebruikt om de kosmische orde aan te duiden. Deugdzaamheid en rechtvaardigheid staan in haar dienst. Menselijke eigenschappen als echtheid, eerlijkheid, waarheid, stabiliteit, kundigheid en rechtvaardigheid, werden opgevat als belangrijke deugden om verstoring van de kosmische orde tegen te gaan. Symbool voor ma'at was een struisvogelveer.

Confucius

Confucius, (China, 551 v. Chr. - 479 v. Chr.) onderscheidde zes kardinale of cruciale deugden: menselijkheid en medeleven, rechtvaardigheid, trouw, fatsoen en beleefdheid, wederkerigheid en gehoorzaamheid jegens ouders. Voor de Griek Aristoteles (384 v. Chr. - 322 v. Chr.) bestonden er vier kardinale deugden: behoedzaamheid, rechtvaardigheid, moed en gematigdheid. Opmerkelijk is dat zowel de oude Egyptenaren als Aristoteles en Confucius zich realiseerden dat deugdzaam gedrag voortkomt uit schipperen teneinde het juiste midden, de balans te vinden. Zo is dapperheid het midden tussen extreme voorzichtigheid (grenzend aan lafheid) en roekeloosheid.

Pasklare antwoorden bestaan niet. De 'one best way' is een simplistische illusie. Anders geformuleerd: gedragscodes zijn lapmiddelen. De kunst is de juiste middenweg te vinden en die ligt in iedere situatie ergens anders. De I Ching, waarop Confucius een belangrijk commentaar schreef, gaat erover hoe men zich in verschillende situaties kan opstellen om stagnatie en afbraak te voorkomen en ontwikkeling te bevorderen. Wie dat in zijn vingers heeft, is deugdzaam, in Confucius' terminologie 'edel'. Confucius en Aristoteles waren zich beide ervan bewust dat denken, voelen en willen met elkaar verweven zijn en dat de sleutel voor deugdzaamheid de combinatie is van een hoofd, geoefend in denken en reflecteren, en een hart, betrokken op een harmonieus samenleven. In Egypte geloofde men dat na ons overlijden het ritueel van 'het wegen van het hart' plaatsvond.

Later zou Augustinus (354 - 430) dit aanscherpen. Hij was van mening dat 'liefde', in de zin van een positieve intentie om iets of iemand te kennen, de noodzakelijke grondhouding, alsook de enige juiste drijfveer is voor zowel het denken, als het leren kennen van de wereld om ons heen, inclusief de medemens. Vandaar dat voor hem liefde het hart van deugdzaamheid was. Wat mij betreft voegen we 'liefde' of 'inclusiviteit' toe aan het rijtje van kardinale deugden.

In 1974 publiceerde Robert Pirsig 'Zen and the Art of Motorcycle Maintenance', dat in vele talen werd vertaald en door miljoenen gelezen. Hierin betoogt hij dat 'kwaliteit' een samenvattende deugd is. Zijn analyse van het begrip kwaliteit en hoe kwaliteit in de praktijk van het leven te bewerkstelligen, is fascinerend. Sinds Pirsig kan 'kwaliteit' worden toegevoegd aan het rijtje kardinale deugden. En kortgeleden (tijd is relatief) beweerde de Franse ethicus André Comte-Sponville dat 'beleefdheid' de toegangspoort voor begrip van deugden is. Dat is een originele opvatting die vooral interessant is wanneer die gecombineerd wordt met het begrip 'basisvertrouwen', respect en eerbied.

Zevental deugden

Alles overziende kom ik zelf op een zevental kardinale deugden: respect, rechtvaardigheid, wijsheid, moed, gematigdheid, inclusiviteit en kwaliteit. Wat ik erover wil schrijven is niet 'evidence based'. Trouwens nergens in het principieel 'onbepaalde' universum (gelukkig maar) kan sprake zijn van 'evidence' in de strikte zin van het woord. 'Insight based' is een betere aanduiding. Daarbij denken we aan het inzicht van ontelbare voorouders, denktradities en eigen persoonlijke ervaring.

Vraag: Wat moeten we nu onder deugdzaamheid verstaan? In veel tradities wordt deugdzaamheid als een kracht gezien om het goede te bewerkstelligen. Dus niet zomaar een eigenschap van mensen met goede bedoelingen, maar een kracht die het goede als het ware oproept. Dan rijst natuurlijk de vraag wat onder het goede moet worden verstaan. Veel discussies gaan daarover. Dat leidt de aandacht af van de vraag hoe we ons die bijna geheimzinnige kracht moeten voorstellen, die kracht die we 'deugd' plegen te noemen. Laat ik een voorbeeld geven. Er zijn mensen die overal waar ze komen spanningen, verwarring en conflicten veroorzaken. Misschien hebben ze goede bedoelingen en streven ze de realisatie van verheven idealen na, maar in de praktijk komt er niets van terecht. Ze bevorderen chaos en zuigen energie op. Je zou ze met zwarte gaten kunnen vergelijken. Er zijn ook mensen die juist het omgekeerde bewerkstelligen. Ze scheppen een sfeer waarin mensen naar elkaar luisteren. Ze stimuleren creatieve samenwerking en ze geven energie. Heldere sterren dus. Is dat hun natuurlijke aard? Nee, eerder het resultaat van een keuze voor een levenshouding die erop gericht is de krachten van chaos en ontbinding in zichzelf en in medemensen om te buigen tot krachten gericht op ontwikkeling.

Laten we het eens van de biologische kant benaderen. Lynn Margulis, deze creatieve out-of-the-box denkende biologe, kwam met een nieuwe visie op de ontwikkeling van leven (Symbiotic Planet, 1998). Ze stelde dat het leven op onze planeet symbiotisch van aard is. Zonder samenwerking geen leven. Afbrekend parasitisme komt ook voor. Als de komehein inbreekt, loopt het met de manzalina alsook met de komehein slecht af. De mensheid heeft inmiddels de hebbelijkheid ontwikkeld zich knap parasitair, komehein-achtig te gedragen. Als we ons parasitaire gedrag voortzetten, zal de aarde binnen afzienbare tijd uit zijn evenwicht raken. Maar 100.000 jaar later (een schijntje in het planetaire tijdsbestek) zal alles achter de rug en vergeten zijn. De natuur weet zich te herstellen. Of er dan nog mensen leven, is de vraag. In ieder geval is het beter ons symbiotisch dan parasitair te gedragen. Deugdzaam dus, samenwerkend, gericht op de kosmische orde, op micro-, meso- en macroniveau.

Nogmaals, wat is deugdzaamheid? Het is een aangeleerde eigenschap om ontbindende krachten om te buigen tot ontwikkelende krachten. Voor het aanleren ervan is een heel leven nodig en een hart dat daarop gericht is. Het begint met opvoeding, met het aanleren van respect. Daarover gaat de volgende aflevering.

Het wegen van het hart. Uit het Egyptische Dodenboek.

Het Laatste oordeel in de Dom van het Italiaanse Florence, een fresco van bijna vierduizend vierkante meter.

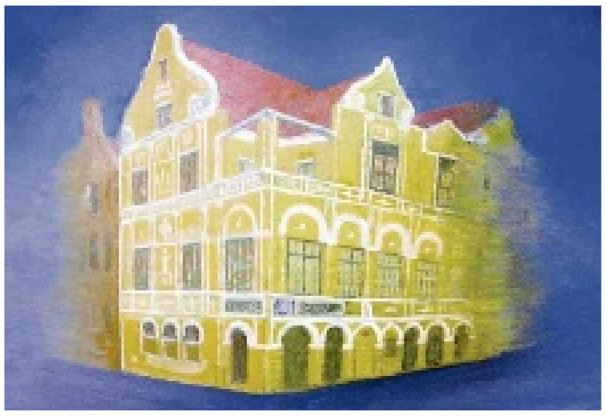

Herlaar: de jaren zestig

Korte golf

Toen Eugènie acht was, vertrok het gezin naar Nederland. Omdat vader later volgde verhuisden ze van de ene tante naar de andere en zaten een winter lang in een zomerhuisje in Lunteren.

"Ik bewonder mijn moeder die uit alle luxe in een enkelsteens huisje zonder waterleiding en elektriciteit terechtkwam. Uiteindelijk verhuisden we naar Ede, waar ik de mooiste jeugd had die ik me kan wensen: zwervend in de natuur tussen klaprozen, korenbloemen, bramen en bosbessen." Haar ouders sloten een lening af zodat ze naar de hbs kon, maar daarna zocht ze een baan. "Bij de oliemaatschappij BPM werd ik seismisch rekenaresse, wat een beroep hé? Ik werkte verslagen uit van de seismologen die werden uitgezonden om te kijken waar olie kon zitten." Omdat ze het creatieve in haar werk miste, stapte ze over naar de grammofoonplatenindustrie van Philips in Baarn, waar ze als assistent-hoezenmaker de achterkanten van de hoezen van Fontana maakte. Intussen deed ze al wat radiowerk. "Ik vond dat zo geweldig dat ik solliciteerde bij de Wereldomroep." Daar begon in 1963 haar omroepcarrière. Dit overigens na een afwijzing bij de NCRV, met als reden dat 'de verantwoordelijkheid van de omroeper naar de luisteraar een leeftijd van 25 jaar vereist.' "Die reden, dat vergeet ik nooit", zegt ze lachend. "Bij de Wereldomroep moest ik eerst een stemtest doen om te kijken of je stem geschikt was voor de korte golf. Ook kreeg ik drie maanden les van een logopediste, alles werd met de bandrecorder opgenomen. Het mooie was, we deden alles: nieuwslezen - we kregen de banden van het journaal die we opnieuw inspraken - , commentaarteksten, muziekprogramma's, groetenprogramma's, reportages, ik deed nog een interview met honkballer Hamilton Richardson. Alles was live, we hadden dus ook nachtdiensten. We zonden overal uit waar Nederlanders zaten, Indië, de Cariben, de missionarissen in Afrika."

Toetje van het journaal

Als bijverdienste deed ze wat werk voor de toenmalige NTS (voorloper van de NOS) en daarmee was het voor het eerst dat er een vrouwenstem te horen was in het journaal. Het veroorzaakte nogal wat ophef, waarmee de Wereldomroep niet blij was. De slotsom was dat Herlaar de Wereldomroep inruilde voor de NTS, waar ze de eerste vrouwelijke redacteur-verslaggever werd. Al gauw werd ze niet alleen de stem op de achtergrond maar mocht ze in beeld, op voorwaarde dat ze zich moest terugtrekken als het publiek slecht reageerde op een vrouw. Maar niets was minder waar, het publiek bleek enthousiast, ze werd door de pers liefkozend het toetje van het journaal genoemd. Voor haar goede uitspraak en duidelijk lipbeeld kreeg ze zelfs de Televisieprijs van de Vereniging van Slechthorenden. Herlaar herinnert zich nog goed de eerste tijd: "Omdat ik de eerste vrouw was, en dus niet standaard in pak op tv kon, moest ik met mijn hele garderobe naar de studio komen, waar werd bepaald wat ik wel en niet kon dragen, in elk geval geen streepjes en ruitjes. We werden voor de uitzending gegrimeerd en ik kreeg altijd poeder in mijn zwarte haar gestrooid, omdat het anders net leek of ik een zwarte muts ophad. Vergeet niet dat de filmtechniek nog in de kinderschoenen stond en er heel veel licht nodig was." In 1969 moest ze vanwege haar trouwen stoppen, maar in 1975 kwam ze nog korte tijd in beeld toen het journaal begon met de dubbelpresentatie en Herlaar met Harmen Siezen een presentatieduo vormde. Het bleek geen succes, na een jaar stapte men weer over op solo-presentaties. "Als ik nu naar het journaal kijk, heb ik bewondering voor hoe ze het doen, met de druk waaronder ze werken. Leuk die interviews met correspondenten elders, dat hadden wij natuurlijk nog niet."

Wijden aan kunst

Na haar trouwen begon ze na de studie logopedie een eigen praktijk, maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en tussendoor werkte ze mee aan diverse tv- programma's. Met haar tweede man zette ze een pr-bedrijf op waarmee ze audiovisuele producties voor bedrijven verzorgden, maar na zijn dood in 1999 stopte ze. Dan is de tijd rijp om - naast nog wel allerlei bestuurlijke werkzaamheden - haar creatieve kant op te pakken. "Dat creatieve zit altijd al in me op allerlei manieren. Zo speelde ik van jongs af aan toneel, maar bij het toelatingsexamen van de toneelschool werd gezegd dat ik nooit verder zou komen dan de rol van dienstmeisje vanwege mijn getinte uiterlijk. Tja, dan moet je praktisch worden." Behalve zich bezig te houden met toneel schildert en schrijft Herlaar verdienstelijk. Herinneringen aan haar jeugd op de Antillen en haar vele bezoeken zijn een duidelijke inspiratiebron. "Ik heb geen specifieke onderwerpen maar schilder wel vaak series: één van de Cariben met hoogtepunten van alle zes de eilanden - zoals Penha van Curaçao, de ruïnes van St. Eustatius, Booby Hill van Saba - maar ook series van vrouwen of van vogels: de trupiaal, het suikerdiefje, de flamingo. Talrijk zijn de landschappen, bloemen of de rode gember van Saba. Ze maakt verder kleine kunstwerkjes op de bladeren van de zeedruif. Daarnaast komen de laatste tijd wat abstractere schilderijen uit haar penseel, zoals de doeken boven haar bank: De Oorsprong - 'het uitwaaieren vanuit een kern het universum in' - en De Ordening, - 'de bende wordt tot geordende weg'.

"Ik heb geen religieuze grondslag, wel ben ik opgevoed met het idee dat je je moet inzetten voor de samenleving, maar ik geloof heel erg in de samenhang van dingen, ook van mensen. We zijn hier toch, we moeten er wat van maken. Ik begrijp dan ook niets van oorlogen, machtswellust." Ze exposeert, staat op kunstmarkten en is lid van de kunstkring in haar woonplaats Heerhugowaard. Maar ook in haar verhalen en gedichten komen jeugdherinneringen terug, je hoort er de fregatvogels in of het deinen van de pontjesbrug. Haar gedichten verschenen onder meer in gezamenlijke uitgaven van de Antilliaanse schrijverskring Simia Literario.

Viering Koninkrijk

Herlaars veelzijdigheid is moeilijk in één artikel te treffen. Zoveel is nog niet genoemd. Maar van één ding is haar hart momenteel erg vol: de voorbereidingen voor het Grand Defilé in Apeldoorn op 14 juni ter gelegenheid van 200 jaar Koninkrijk. Herlaar is sinds 2004 adviseur bij de stichting Koninklijk Apeldoorn, die historische optochten organiseert, maar richt zich nu specifiek op het Antilliaanse erfgoed tijdens de viering. "We hebben dansgroepen, steelbands die onderwerpen uit de tweehonderdjarige geschiedenis symboliseren: het Statuut, de afschaffing van de slavernij, ook bijvoorbeeld de neefjes Kwasi en Kwami. Verder komt er een Surinaams, Nederlands-Indisch en Antilliaans paviljoen." Ze is zichtbaar trots dat ze het erfgoed kan tonen. Behalve die trots ziet ze tegelijkertijd de worsteling van het eiland nu, de vrijheidsdrang tegenover de realiteit hoe je als klein land onafhankelijk kunt functioneren. "Het feit dat pro en contra zo hard schreeuwen wakkert de tegenstellingen aan. Ook de witteboordenmentaliteit van Shell heeft natuurlijk geen goed gedaan aan het basisgevoel van onderdrukking waar Curaçao - in tegenstelling tot Aruba - zo'n last van heeft. Dat duurt generaties. Het is zo begrijpelijk, maar ook zo jammer."

Maar haar ogen schitteren als ze vertelt over de voorbereidingen van 200 jaar Koninkrijk. Letterlijk met hart en ziel duikt ze in de geschiedenis van het eiland dat haar vormde tot wie ze is en dat haar zó na aan het hart ligt.

Gezocht
Dushi Homes Curacao & Aruba Happy Rentals
Voor kandidaat Huurders & Kopers zijn wij
op zoek naar: kwalitatief goede woningen voor
vakantie verhuur & lange termijn verhuur & verkoop
wilt u meer rendement uit uw woning(en) halen ?
neem dan zeker contact met ons op !
vakantie verhuur- beheer- onderhoud-lange termijn verhuur-verkoop
Aruba: Boegoeroei 13 d info@arubahappyrentals.com +297 5862662
Curacao: Vinik Plaza Sta. Rosaweg 89 info@dushihomes.com +5999 686 2994
www.dushihomes.com
www.arubahappyrentals.com

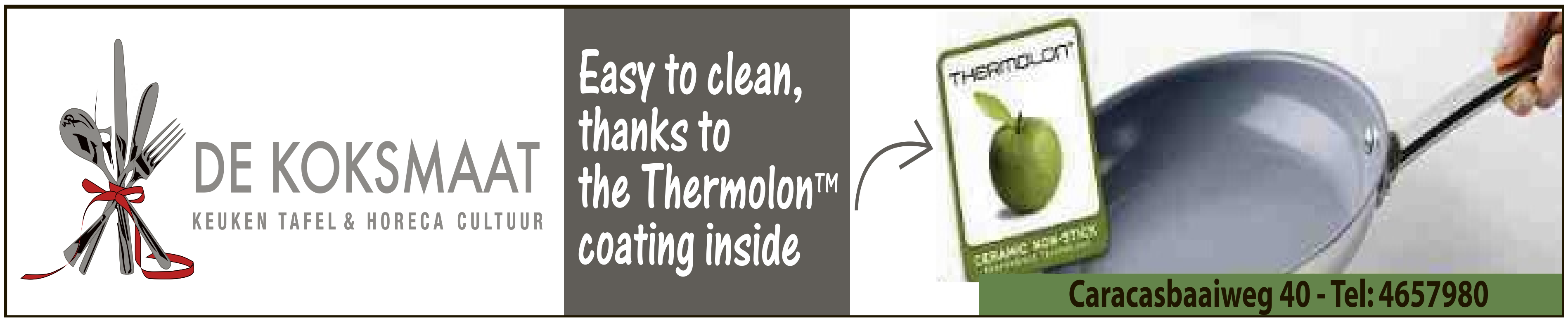

Slot van de serie

Lodewijk Daniël Gerharts

Lodewijk Daniël Gerharts, geboren in Nederland in 1901, kwam in 1926 naar Curaçao en vestigde zich in 1931 op Bonaire. 'Mijnheer LD' was 50 jaar lang een pionier op velerlei gebied, een succesvol ondernemer en een man met visie: hij haalde de KLM naar Bonaire en bouwde het eerste toeristenhotel van het eiland. Hij overleed in oktober 1983. In de jaren daarvoor had hij zijn memoires op papier gezet. Deze werden nooit in boekvorm uitgegeven. Hierbij volgt daaruit een hoofdstuk, samengesteld door Evert Bongers. Publicatie met toestemming van Hugo Gerharts.

Gezaghebber Gerharts?

L.D. Gerharts was ook Landraad, lid van de Eilandsraad en mede-oprichter van een politieke partij, de latere U.P.B. maar gezaghebber is hij nooit geweest en hij licht hier toe waarom:

Eilandsraad met L.D. Gerharts aan tafel met gezaghebber Krugers.

"Ik werd benoemd tot Lid van de delegatie van de Nederlandse Antillen die aan de Ronde Tafel Conferentie in Nederland zou deelnemen. Het voornaamste werk van deze conferentie was een nieuwe staatsregeling voor de Nederlandse Antillen (de Grondwet) te ontwerpen. Dat was voor velen een zeer zware opgave. Mr. M.F. da Costa Gomez had zich jarenlang voorbereid. Hij was wel de knapste politicus in de Staten, doch ook Efraim Jonckheer had van een en ander een gedegen studie gemaakt. Maar ik? Ik was wel een heel groen blaadje op deze grazige weide. Maar gelukkig had ik een paar adviseurs in Nederland (en te Curaçao) die klonken als een klok. Ik was dus in staat mee te werken en ik ben er dankbaar voor dat ik dat heb mogen doen. Maar ik mag mij niet op de borst kloppen en zeggen: dat is mijn werk.

'Doktoor' Da Costa Gomez

Het was een interessante belevenis, voortdurend in contact te komen met Ministers als Logemann, Drees, Jonkman, enz. Ook met politieke kopstukken uit de Tweede Kamer en de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Ik zou heel wat kunnen schrijven over de 'inside story van de RTC', doch ik geloof dat zulks ongepast zou zijn. Wel mag ik vermelden dat ik naar het vallen van de sneeuw stond te kijken voor een raam van de Trêves Zaal van de Tweede Kamer. Dr. Da Costa Gomez kwam naar mij toe en vroeg: "Hoe lang ben je al op Bonaire?" Ik vertelde dat het 17 jaren waren. Daarop kwam de opmerking en vraag: "Wil je nog wat meer doen voor Bonaire? Wil je geen gezaghebber worden?" Ik heb toen geantwoord: "Ik ben niet te koop, Doctoor."

Enige jaren later kreeg ik een telegram en dat was de tweede maal dat mij het gezaghebberschap werd aangeboden. Ik heb geantwoord dat ik dankte voor het vererende verzoek, doch dat ik tot mijn spijt het aanbod niet kon aannemen. Later heb ik mondeling gezegd dat wanneer het bestuur van Bonaire nog had bestaan uit een Gezaghebber en een paar landraden of leden van een raad, met adviserende stem, dat ik er dan eens over zou hebben nagedacht. Ik zei tegen de Minister President: "Kijk, U heeft een Raad van Ministers, die U zelf heeft uitgezocht. Wanneer U naar vergaderingen van de Staten gaat, bent U vergezeld van Uw Ministers en adviseurs en dan zitten daar 22 leden van de Staten die een voorzitter hebben, die de vergadering leidt. Wanneer een lid buiten zijn boekje gaat, wordt hij afgeklopt. U moet dan wel zorgen goede antwoorden te hebben en dat gelukt wel."

"Maar een gezaghebber? Die is eerst Gezaghebber en vertegenwoordigt de Kroon. Dan is hij voorzitter van het Bestuurscollege met twee gedeputeerden die hij niet zelf gekozen heeft. Vervolgens is er een Eilandsraad met 7 leden die hij evenmin gekozen heeft. Hij moet die vergaderingen leiden en onpartijdig. Hij moet ook opletten of de gedeputeerden geen onzin praten en het bestuur in moeilijkheden brengen.

Neen, Mijnheer de Minister President. Het is voldoende om een hartkwaal te krijgen. Weet U nog dat de Gezaghebber te Bonaire de Eilandsraad vergeleek met een krankzinnigengesticht?"

"Men heeft natuurlijk allerlei gezaghebbers. Er zijn er die alles langs hun koude kleren laten aflopen. Die krijgen geen hartkwaal. Maar er zijn anderen die voortdurend op hun qui vive zijn. Die medeleven met het eiland, zijn bewoners, de Raad en de Gedeputeerden. Wel, ik zou, geloof ik, bij die soort behoren. Neen, dank U. Nogmaals hartelijke dank."

Met dit verhaal, de 29e aflevering van artikelen uit de memoires van L.D. Gerharts, is er een einde gekomen aan de reeks door mij geselecteerde en bewerkte herinneringen van 'De Vader van Bonaire'.

Ik hoop dat u ze elk weekend met plezier in de Ñapa hebt gelezen.

Evert Bongers

Ars Poëtica.

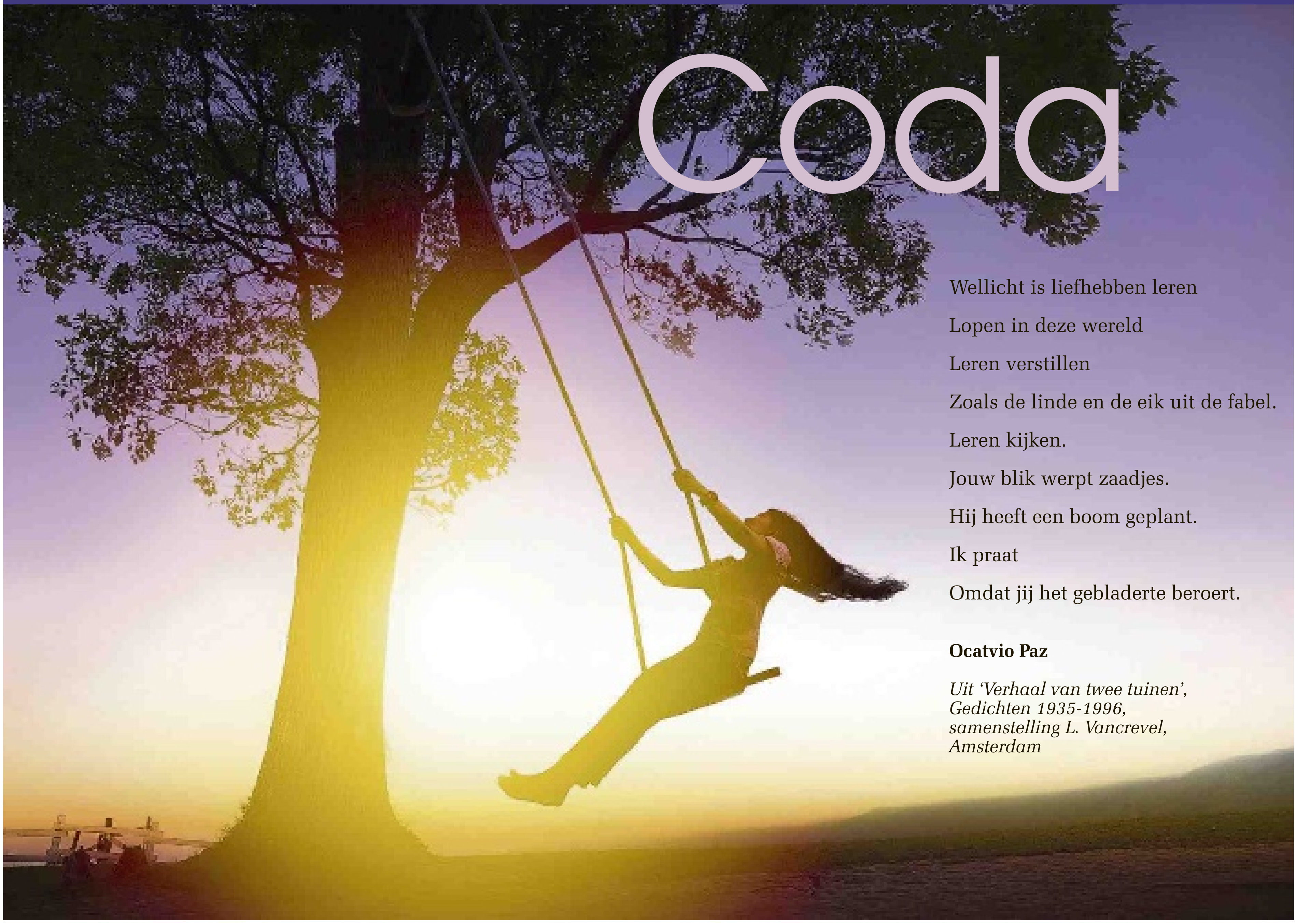

Coda

Wellicht is liefhebben leren
Lopen in deze wereld
Leren verstillen
Zoals de linde en de eik uit de fabel.
Leren kijken.
Jouw blik werpt zaadjes.
Hij heeft een boom geplant.
Ik praat
Omdat jij het gebladerte beroert.

Ocatvio Paz

Uit 'Verhaal van twee tuinen', Gedichten 1935-1996, samenstelling L. Vancrevel, Amsterdam

Letra

Octavio Paz

In Mexico werd vorige week door het hele land herdacht dat de grote Mexicaanse dichter, schrijver, essayist, denker en diplomaat Octavio Paz een eeuw geleden werd geboren (1914-1998). Er zijn nieuwe uitgaven van zijn werk verschenen en overal worden gedichten van hem voorgedragen. Een internationale conferentie is gewijd aan de gedachtewereld van Paz. Die is interessant en omstreden. Op jeugdige leeftijd, geschokt door de herinnering aan de Eerste Wereldoorlog, de grote recessie met zijn onvoorstelbare sociale gevolgen, de opkomst van het nationaal-socialisme, de rechtse Latijns-Amerikaanse dictaturen, werd hij overtuigd marxist. Dat paste ook wel in de familietraditie. Zijn vader was namelijk een fel tegenstander van het regiem van Porfirio Diaz en meende dat alleen een revolutie uitkomst kon brengen. Paz trouwde met de Mexicaanse schrijfster Elena Garro, studeerde enige tijd in de Verenigde Staten en ging in diplomatieke dienst. Als diplomaat woonde hij in verschillende landen. In Parijs leerde hij André Breton en Albert Camus kennen en dat was dus ook een kennismaking met het surrealisme en het existentialisme. De discussies met hen waren voor Paz van grote betekenis, zowel voor zijn dichtwerk als voor zijn denkwerk. Hij begon een kritische houding aan te nemen tegenover totalitaire regiems, inclusief de socialistische. Dat werd hem door zijn socialistische vrienden niet in dank afgenomen. Zijn kritiek op het Castro-regiem enkele jaren later, werd zelfs als een vorm van verraad beschouwd. Nog lange tijd was hij van mening dat revoluties noodzakelijk zijn om uiteindelijk een positieve verandering te bewerkstelligen. In 1974 las hij de Goelag Archipel van Alexander Solzhenitsyn en hij begreep dat een totalitair regiem geen fouten maakt. Hij zag in dat het totalitaire denken wezenlijk kwaadaardig is. Vanaf toen is hij het belang van een innerlijke revolutie gaan beklemtonen. Alleen een overwinning op ons eigen ik, kan ons op het spoor van liefde brengen. Hij sprak zich daarover onomwonden uit. Alleen liefde kan de destructieve terreur van het eigenbelang en de schijnbare almacht van een totalitair regiem doorbreken.

De timing was prachtig, vlak na de vreedzame val van de Berlijnse muur ontving hij in 1990 de Nobelprijs voor Literatuur.

Als diplomaat werkte hij ook in India waar hij kennismaakte met de denktradities van Tagore en Gandhi. In Japan leerde hij de minimalistische wereld van Zen en de haiku kennen. Paz had een geest die open stond voor het 'andere' en hij wist uiteenlopende stromingen in zijn poëtische werk alsook in zijn denken te integreren. Men heeft hem verweten niet loyaal te zijn en onstandvastig als denker. We moeten dat anders zien. Paz was niet zo stom om als een idealistische partijganger met oogkleppen op stug door te lopen, alle verwoestingen van de ideologische waan ten spijt. Paz was iemand die keek, luisterde en nadacht. Zijn openheid naar de wereld toe hield verband met zijn vermogen tot zelfinkeer, voorwaarde om te kunnen luisteren naar de stem van de intuïtie. Paz ontwikkelde zich tot de meester van de innerlijke dialoog. De innerlijke dialoog heeft innerlijke stilte nodig. De poëzie van Paz voert ons naar het gebied van de stilte, waar de woorden ontspringen.

Curaçaose Postzegel Vereniging bestaat 75 jaar

De Snip centraal op jubileumexpositie van CPV

Ze zijn enthousiast over een hobby die je niet gauw bij ze zou bedenken. Ze praten gedreven over het hoe en waarom en het ontstaan van de Curaçaose Postzegel Vereniging (CPV). 'Ze' zijn Karel Aster, Wim Odems en Joop van Sikkelerus, het bestuur van de vereniging. De mannen stralen alles uit, behalve het 'saaie' dat toch een beetje aan het imago van een postzegelverzamelaar kleeft.

Tekst: **Marja Berk** Foto's: **Ken Wong**

Aster, Odems en Van Sikkelerus zijn gepokt en gemazeld in het zakenleven en overduidelijk levensgenieters. Postzegels? Waarom postzegels? Een stukje geschiedenis mag hier allereerst niet ontbreken en Van Sikkelerus heeft dit kort en bondig op papier vastgelegd. Het doel van de vereniging is het verzamelen van postzegels te bevorderen, maar ook de kennis over de filatelie en het verzamelen van zegels te stimuleren. Elke filatelist kan bij de vereniging terecht met vragen, maar ook om de eigen verzameling uit te breiden. De CPV taxeert, adviseert en begeleidt een filatelist wanneer die besluit zijn verzameling van de hand te doen, op zowel lokaal als internationaal niveau.

De vereniging werd op 1 januari 1939 opgericht en wie kan rekenen leert al snel dat dit jaar het 75-jarig jubileum wordt gevierd. In de jaren dertig waren er twee postzegelclubs actief op het eiland; een groep in Willemstad en een groep in Emmastad. Over deze clubs is weinig meer bekend behalve dat de vertegenwoordigers van beide groepen op nieuwjaarsdag 1939 tot een fusie besloten. De nieuwe club nam de naam van de vereniging in Emmastad over: de Curaçaose Postzegel Vereniging, kortgezegd CPV. Het huidige ledenaantal bedraagt 27 en maandelijks wordt er een clubblad uitgegeven met informatie over nieuwe uitgiften, veilingen en ontwikkelingen op filatelistisch gebied. Elke maand vindt er in Loge De Vergenoeging een clubavond plaats en wat er tijdens zo'n avond wordt besproken of gedaan wordt later tijdens het gesprek duidelijk.

Karel Aster, voorzitter, is inmiddels 16 jaar verbonden aan de CPV. "Dat is al een lange tijd", steekt hij van wal, "maar ik volgde destijds Jan Fliervoet op, hij was al lange tijd voorzitter. Een enthousiast filatelist, die met hart en ziel met zijn hobby was verbonden en al zijn energie in de vereniging stak. Een van de drijvende krachten toentertijd was ook frater Regis van het klooster op Scherpenheuvel. Samen verzorgden zij de veilingen, verlotingen en clubavonden. Echt een actief duo in het postzegelwezen. Vroeger vonden de activiteiten plaats in de Tamarijn, maar zo'n tien jaar geleden zijn we verkast naar De Vergenoeging in Rustenburgh."

Aster kwam op achtjarige leeftijd door zijn vader in aanraking met postzegels. "Tja, hij trok zijn verzameling uit de kast en zijn collectie intrigeerde me. Die hele verzameling was een erfenis van mijn grootvader en overgrootvader, dus dat gaat lang terug. Maar zo ben ik in aanraking gekomen met postzegels. Voor mijn verjaardag kreeg ik een album met voorgedrukte plaatjes en in de loop der jaren lukte het me die postzegels bij elkaar te krijgen."

Op latere leeftijd vertrok hij naar Bonaire, waar hij een postzegelclub oprichtte. "Die club heeft helaas maar drie jaar bestaan. Toen ik op Curaçao kwam kon ik het niet laten, sloot me aan bij de CPV en zo ben ik weer begonnen." Aster raakte enthousiast door het idee van de frater een postmuseum in Punda op te richten en hij zette daar zijn schouders onder.

"Het museum wordt nog steeds veel door toeristen bezocht. Je kunt daar zien wat de post is, welk belang deze heeft voor de economie. En natuurlijk tref je er een uitgebreide collectie van de Curaçaose zegels, Antilliaanse zegels, inclusief de foutdrukken en uitleg hoe een postzegel tot stand komt. Er is een aparte zaal met wisselende exposities, speciaal gericht op scholen. De komende jubileumexpositie zal ook daar plaatsvinden."

Eerste KLM-vlucht

Hij kijkt naar Joop van Sikkelerus. "Hij kan je daar alles over vertellen." Van Sikkelerus verzamelt poststukken, maar zet zich als secretaris in voor de CPV. "Ja, die expositie zet ik op. Het thema is de eerste vlucht van de KLM van Amsterdam naar Curaçao met het vliegtuig De Snip, een Fokker-vliegtuig. Deze vlucht vond plaats in december 1934. Tijdens die eerste vlucht zijn er heel veel poststukken meegekomen. Je moet je voorstellen dat voor die tijd poststukken er weken over deden om de bestemming te bereiken. Alles ging met de boot. Maar nu, met die eerste vlucht, ging dat uiteraard een stuk sneller. Het duurde evengoed nog drie dagen omdat het eerst van Amsterdam naar Marseille vloog, daarna naar de Azoren. Van de Azoren naar Paramaribo en Venezuela, om op Curaçao te eindigen. De expositie zal dan ook bestaan uit foto's van dat vliegtuig, attributen zoals onderdelen van het vliegtuig. Lepeltjes, munten destijds uitgegeven en koekblikjes. Kortom, alle merchandise die met die eerste vlucht te maken heeft. De Snip zat vol met postzakken. Die eerste vlucht werd overigens georganiseerd vanwege het tweehonderdjarig bestaan van de band tussen Nederland en Curaçao. Een historische gebeurtenis in velerlei opzicht."

Van Sikkelerus verdiepte zich in de geschiedenis en kwam onder meer in Nederland bij een postzegelvereniging terecht, die zich specialiseert op luchtvaart en dan met name op eerste vluchten over de hele wereld. Nee, hij verzamelt geen postzegels. Hij verzamelt poststukken en dan met name de stukken die werden vervoerd tussen Nederland en Curaçao. Hij liet zich jaren geleden overhalen om eens mee te gaan naar de postzegelvereniging en bleef hangen. "In die tijd werden de bijeenkomsten door wel honderd man bezocht en het was druk met ruilen en kopen en iedereen was bezig met zijn specifieke verzameling, van postzegels tot briefstukken. Er kwamen zelfs mensen uit Nederland met nieuwe collecties. Het was altijd gezellig."

Ook veel vrouwen

We duiken weer even in een stukje geschiedenis. Voor 1900 konden er postzegels uit de hele wereld verzameld worden. Elk land gaf een serie postzegels uit en die serie ging tien jaar of langer mee. De postzegels gaven slechts de beeltenis van de staatshoofden weer. In de loop der tijd kwamen daar andere afbeeldingen bij en de uitgifte van kinderzegels. Meer uitgiften, ook per land, zagen het licht en verzamelaars specialiseerden zich. "Dat is juist het aantrekkelijke van het verzamelen, je kunt nu het onderwerp nemen dat jou interesseert. Dat gaat van zoogdieren tot vogels en nog veel meer. Je kunt het zo gek niet bedenken, maar op elk interessegebied zijn er nu zegels te verkrijgen. Al gaat het over alle soorten borduurwerkjes of engeltjes. Die laatste specifieke onderwerpen worden vaak door vrouwen verkozen want vergis je niet, postzegels verzamelen is niet slechts een aangelegenheid voor mannen. Er zijn heel veel vrouwen met deze hobby. Het leukste is om te proberen via buitenlandse contacten jouw verzameling uit te breiden. Vaak corresponderen mensen om te proberen postzegels te ruilen met iemand uit een land waar je nooit komt. Dus zo saai is het nou ook weer niet", lacht Aster.

Wim Odems, de penningmeester van het gezelschap, kwam op dezelfde manier in aanraking met postzegels als Aster. "Inderdaad, via mijn vader. Begonnen met Nederland en langzaam uitgebreid naar het internationale werk en dat bleek heel divers. Er is zelfs iemand die alles verzamelt over olie en raffinaderijen." Vanaf 1978 is hij verbonden aan de CPV met een tussenstop in Nederland. Hij betreurt het dat de vereniging een aantal essentiële mensen is kwijtgeraakt, waaronder Rinus Dekker. Wijlen Dekker heeft veel betekend, was de motor van de Curaçaose Postzegel Vereniging in de huidige vorm. Hij kwam als pensionado op het eiland, was een groot filatelist en had de grootste en meest zeldzame verzameling op Curaçao. Helaas is zijn verzameling op commerciële basis in Nederland verkocht. "Er is geen zegel meer van hem te vinden op Curaçao. Ik ervaar dat echt als een gemis." Bij deze mededeling straalt de teleurstelling van drie gezichten.

Jubileumpostzegel

Hoe gaat het verder met de Curaçaose Postzegel Vereniging? Tenslotte zijn momenteel slechts 27 mensen lid en het bestuur hoopt uiteraard op een toename. "Ja, voor de jaarlijkse contributie hoef je het niet te laten", glimlacht Odems. "Die bedraagt 50 gulden." Er wordt veel aan publicatie gedaan en de expositie zal zeer aantrekkelijk worden opgezet. Daarnaast wordt een speciale jubileumpostzegel uitgegeven. Van Sikkelerus werkt er hard aan en gaat ervan uit dat het onderwerp - De Snip - veel publiek zal trekken.

Aster over de toekomst van de vereniging: "Kijk, verzamelen, het zit toch in de mens. De één fixeert op geld, de ander op mooie orchideeën. En het onderwerp maakt niet uit, maar iedereen heeft wel iets in zich dat hij mooi vindt, dat hij zou willen hebben. Zo gaat het ook in de filatelie. Met de komst van de digitale snelweg en daarbij van het verminderde gebruik van postzegels, zal wellicht de belangstelling toenemen. De mens heeft vaak ook een hang naar nostalgie. Die postzegel is iets dat ook echt gebruikt is, een functie heeft gehad in economisch, cultureel en sociaal opzicht. Er was gewoon op geen andere wijze contact met elkaar te krijgen, zo simpel ligt dat. Er zit een grote geschiedenis achter het eminente belang van post. Als verzamelaar kan je daar je eigen specifieke interesse op loslaten. Je eigen krenten eruit pikken. Sikkelerus en ik hebben ons, volledig onafhankelijk van elkaar, geconcentreerd op het postverkeer tussen Curaçao, La Guaira en St. Thomas. Omdat juist die postverbinding enorm belangrijk is geweest voor Curaçao. St. Thomas was destijds het belangrijkste centrum voor het Caribisch gebied. Al bestelde je goederen in Denemarken of in Amerika, het ging allemaal via St. Thomas. Eerst met zeilklippers, daarna met een stoomschip. Een belangrijke aanvulling op die postzegels was dat de particuliere eigenaren van die boten, met name Todd en Jessurun, eisten dat zij in staat werden gesteld hun eigen zegels uit te geven. Een unieke aanvulling in de postzegelwereld, natuurlijk. Zo zijn de Todd- en Jessurun-zegels ontstaan. Toentertijd werden die zegels gezien als plakplaatjes, maar daar wordt nu wel anders over gedacht!" Desalniettemin zijn er maar weinig mensen die deze zegels verzamelen. Wie er nu nog van overtuigd is dat het verzamelen van postzegels een wat suffige bezigheid is, zit er dus naast. De rijke historie die veel zegels bevatten is een grote motivatie voor de verzamelaars. Elke uitgifte heeft een eigen verhaal. Elk onderwerp wordt uitgediept. Met het neveneffect dat door middel van die postzegels ook veel wordt geleerd over de wereldgeschiedenis. De ouderwetse zegels van weleer blijven hoe dan ook bewaard en hun waarde behouden. Cultureel erfgoed op postzegelformaat.

Het bestuur van de CPV vlnr.: Wim Odems, Joop van Sikkelerus, en Karel Aster.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

Horizontaal:
2. Volkomen ontwikkeld insect; 6. knuppel; 12. vallei; 15. onjuist; 17. inleiding; 18. insecteneter; 20. eiser in een proces; 21. Griekse letter; 22. Amerikaanse waterval; 25. vreemde munt; 26. hemelgewelf; 29. sport van een ladder; 30. doodmoe; 33. zangstuk; 35. benul; 37. beletsel; 39. moment; 40. dapper iemand in zeegevechten; 42. tafel; 43. visuil; 45. dierengeluid; 46. dwaas; 48. Bijbelse naam; 50. jubelkreet; 51. bijbelboek; 52. succesnummer.

Verticaal:
1. Brandstof; 2. International Air Traffic Association; 3. Monseigneur (afk.); 4. weefselverslapping; 5. persoonlijk vnw.; 7. Engelse ontkenning; 8. kwade dank; 9. luchtvaartmaatschappij; 10. palmmeel; 11. slee; 13. vierkante zuil; 14. ambtsgewaad; 16. de lucht betreffend; 18. prehistorisch dier; 19. biersoort; 23. godin van de vrede; 24. werkelijk; 26. broeder; 27. deel van een boom; 28. reflector; 29. oplichten; 31. gezellig; 32. vogel; 34. soort hert; 36. Noorse godheid; 38. teug; 40. landbouwwerktuig; 41. gevierde zangeres; 44. Spaanse uitroep; 47. zandheuvel; 49. tandeloos zoogdier; 50. voegwoord.

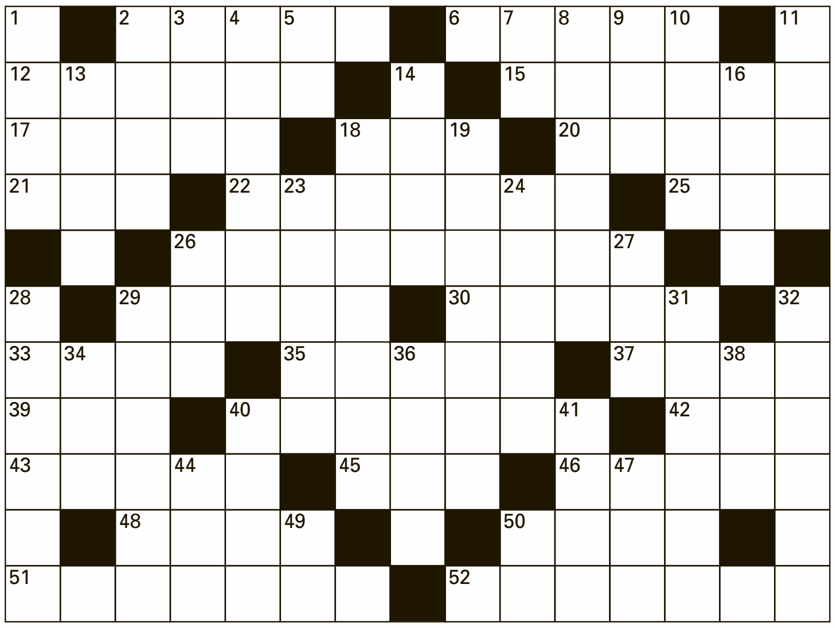

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Edwin H. Martinus
Timonstraat 4
Aruba

L.M. Jansen
Semikok 56
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

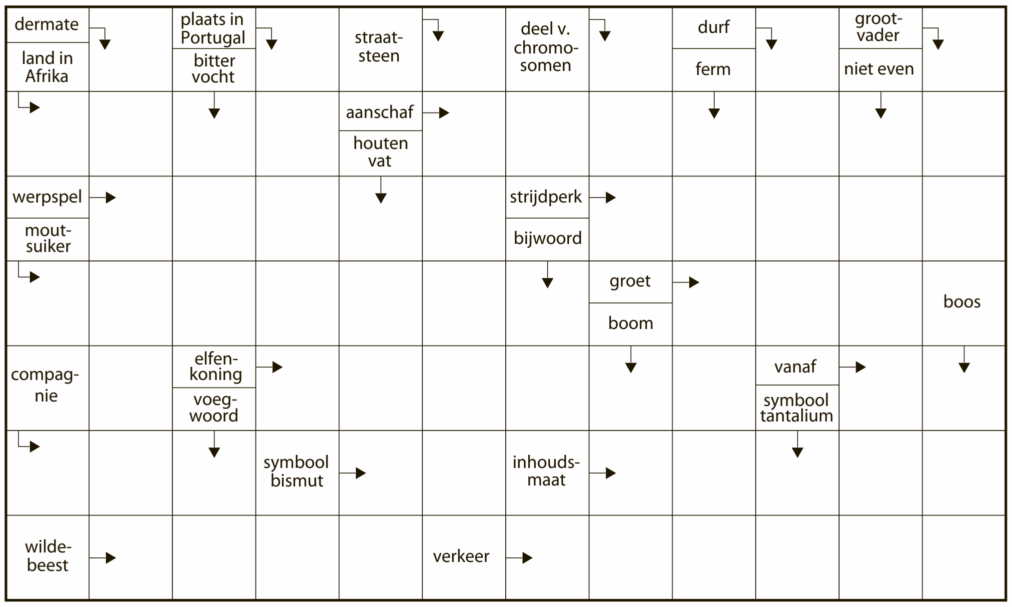

CRYPTOGRAM

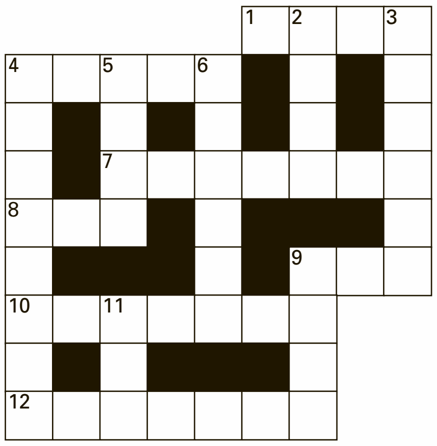

Horizontaal:
1. Het laatste deel van de maand werkzaam in de horeca (4); **4.** Die hangt erbij als een godheid vurig wordt (5); **7.** Met grote cijfers kloppen om bederf tegen te gaan (7); **8.** Heeft het land aan een plaats zonder huizen (3); **9.** De betekenis van lust (3); **10.** Gewas om een tank tegen te houden (7); **12.** Ze is net niet net (7).

Verticaal:
2. Een kijkje in de conservenfabriek (4); **3.** Waarin de kippen hollen (6); **4.** Vertalen kan van belang zijn (8); **5.** Lekkernij van de politie (4); **6.** Het gebladerte geeft maar rommel (6); **9.** Ga eronder bij slaap op jacht! (4); **11.** Wees zuinig met de inzet! (3).

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

5			7			2		
	2				3		9	
3							4	6
4	1	8		3			6	9
				6	7		8	
		3			8	4		5
7		9		5		1		4
	3		9					
8				1	6			

HEAVY

	7			9		1		
		9	7				8	
			8			2		
		1				8		
	4			6				
	3		5		8		7	6
4			2					
					7			9

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

G	T	N	E	T	S	I	S	S	A	O	C	D
A	K	A	P	L	E	T	N	A	M	K	T	N
L	R	K	J	A	L	O	E	R	S	W	R	A
E	I	E	R	A	B	A	U	W	I	A	A	IJ
R	I	A	D	M	U	W	G	N	K	K	C	V
IJ	K	U	S	E	I	N	K	E	E	K	R	G
T	L	E	B	G	I	L	I	O	E	E	E	N
R	E	A	O	L	E	F	R	I	L	L	P	O
A	E	N	E	D	I	B	Z	O	M	E	E	R
P	T	H	E	C	D	U	D	T	A	N	P	P
I	A	N	E	N	M	N	H	I	H	L	N	S
E	P	P	A	N	A	C	A	T	N	E	E	F
O	S	R	O	R	A	E	I	H	I	G	Z	E
T	T	L	I	L	E	B	B	U	D	E	A	E
S	A	G	R	E	N	S	L	IJ	N	A	H	W
S	T	R	E	M	I	T	L	L	U	F	B	Z

Badhanddoek
Bui
Cart
Coassistent
Dubbel
Egel
Fulltimer
Galerij
Gemaal
Girandole
Grenslijn
Hazenpeper
Heling
Huilbui
Ieder
Inham
Inkleden
Jaloers
Kwakkelen
Lach
Lias
Mantelpak
Pateel
Rabauw
Salonmuziek
Specifiek
Stoeipartij
Strandbroek
Vijand
Zweefsprong

© Puzzelland/140412

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

7	9	2	1	3	4	5	6	8
1	6	4	8	7	5	3	9	2
5	3	8	9	6	2	4	7	1
6	8	1	7	4	3	2	5	9
9	7	3	2	5	8	6	1	4
2	4	5	6	1	9	7	8	3
8	5	9	4	2	7	1	3	6
3	2	6	5	8	1	9	4	7
4	1	7	3	9	6	8	2	5

Heavy

5	8	3	6	2	7	1	9	4
2	1	9	5	8	4	3	6	7
4	6	7	9	1	3	2	8	5
3	5	6	2	9	8	7	4	1
1	7	8	4	6	5	9	3	2
9	2	4	3	7	1	8	5	6
6	4	2	1	3	9	5	7	8
7	3	5	8	4	2	6	1	9
8	9	1	7	5	6	4	2	3

Cryptogram:
Horizontaal: 1. Saab; 4. oehoe; 7. afvaart; 8. rui; 9. sik; 10. afnemen; 12. notabel. Verticaal: 2. Anna; 3. bestek; 4. overgaan; 5. haai; 6. eivorm; 9. snel; 11. net.
Woordzoeker:
Tegenslag

Zweedse puzzel

■	D	■	A	■	D	■	K	■	Y	■	P
R	A	A	R	■	O	R	I	N	O	C	O
■	T	R	E	D	E	■	M	A	G	I	E
V	E	R	K	O	R	T	■	M	I	R	■
■	R	■	A	Z	A	L	E	A	■	C	D
L	E	F	■	IJ	K	■	T	A	L	U	D
■	N	E	O	N	■	IJ	S	K	A	S	T

Prijspuzzel

E	■	D	R	E	E	F	■	V	O	I	L	A	■	P
K	N	O	E	R	T	■	P	■	K	N	O	K	K	E
E	I	N	D	E	■	S	O	L	■	E	R	E	I	S
R	E	K	■	L	A	T	R	I	N	E	■	N	N	O
■	T	■	D	I	L	E	T	T	A	N	T	■	A	■
B	■	C	E	D	E	L	■	O	K	S	E	L	■	O
E	C	H	O	■	E	L	I	T	E	■	N	I	M	F
D	I	A	■	P	R	E	S	E	N	T	■	M	O	F
T	A	R	W	E	■	N	I	S	■	H	A	I	T	I
Ÿ	■	G	A	U	W	■	S	■	L	E	I	E	■	C
D	E	E	R	L	Ÿ	K	■	E	T	E	N	T	J	E

Stress

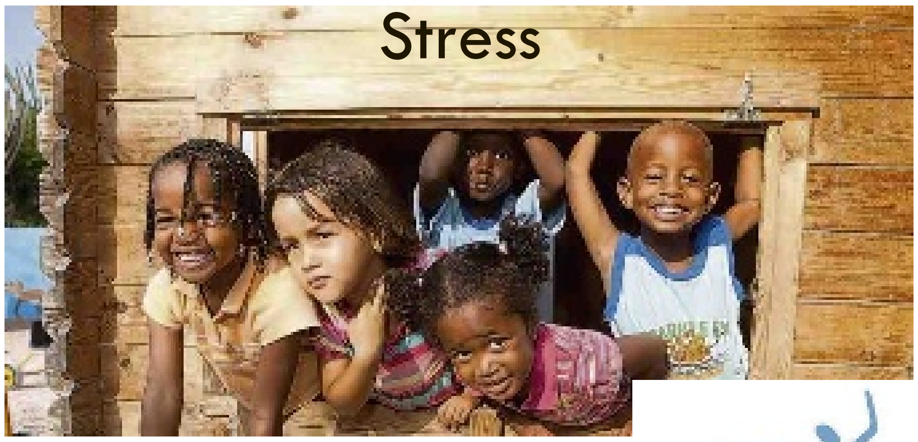

Misschien herkent u het wel. U hebt net een drukke dag gehad, u bent moe, een beetje prikkelbaar en dan hebt u vandaag ook nog eens een kind dat totaal niet meewerkt.

Tekst: **Bertine Vermeer**

Toeval? Nee, waarschijnlijk niet. Kinderen zijn erg gevoelig voor stress bij hun ouders en nemen het gevoel en daarmee ook het bijbehorende gedrag snel over. Dit is niet alleen storend voor de ouders, maar vooral heel vervelend en slecht voor het kind en zijn ontwikkeling. Met name bij jonge kinderen zijn de hersenen extra gevoelig voor stress. Langdurige en terugkerende vormen van stress kunnen leiden tot allerlei problemen, variërend van angststoornissen tot depressie en geheugenverlies.

Kinderen geven zelf ook aan dat stress niet goed voor ze is. In de TEDx talk 'Agile programming for your family' door Bruce Feiler (schrijver van 'The Secret of Happy Families') legt hij uit dat kinderen vooral behoefte hebben aan minder vermoeide en gestresste ouders. Dit zou de kinderen aanzienlijk gelukkiger maken.

Hoe anders?

Hieronder volgen een paar tips die kunnen helpen om stress in het gezin te voorkomen of te verminderen.

Flexibel en aanpasbaar opvoedingsbeleid:

Ga eens na hoe vaak u vindt dat iets moet of hoort. Regels en structuur zijn weliswaar nodig om voor kinderen duidelijkheid te scheppen en om een vorm van veiligheid en voorspelbaarheid te creëren, maar soms is het beter om hier iets losser mee om te gaan, dan om alles op alles te zetten om maar de regels en rituelen te hanteren. Sowieso is het goed om af en toe na te gaan waarom bepaalde regels en rituelen er zijn. Is het omdat u er zelf mee bent opgevoed? Zijn ze nog wel nodig en relevant? Betrek uw kinderen hier ook bij. Ga met hen in gesprek over wat ze nodig hebben, belangrijk vinden en hoe u dit als gezin samen kunt bereiken.

Aanraking:

Knuffelen, stoeien, kriebelen en tegen elkaar aanzitten zijn allemaal leuke manieren om te ontspannen. Het geeft een gevoel van verbondenheid en veiligheid. Aanraking kan zorgen voor meer productie van oxytocine. Oxytocine is een stof die een gevoel van rust, tevredenheid en geluk geeft. Aanraking is ook belangrijk voor de aanmaak van neurale verbindingen in de hersenen, het brengt het kind meer in contact met zijn lichaam (onder meer goed voor de motoriek) en draagt bij tot betere concentratie.

Misschien denkt u nu: "Ja maar mijn kind houdt helemaal niet van knuffelen!" Dat kan heel goed. Kinderen zijn verschillend in hoe ze graag aangeraakt willen worden. Het ene kind houdt van knuffelen en op schoot zitten, het andere kind vindt het leuk om te stoeien en weer een ander kind vindt het fijn om door haar moeder mooi gemaakt te worden.

Tuma mi Man

Tuma mi Man is een kinderdagverblijf, dat behalve reguliere opvang ook sociale opvang biedt aan minderbedeelde kinderen uit de achterstandswijken in de omgeving Parera. Voor meer informatie over Tuma mi Man: info@tumamiman.com / +5999 4659200, of Facebook: www.facebook.com/FundashonTumaMiMan

Ir. Bertine Vermeer is office-manager en innovatie-deskundige bij Tuma mi Man.

Huntu Kòrsou.

Jena, het Jeugdfonds Nederlandse Antillen

Herinnert u zich de serie 'Hulp aan de gemeenschap' die ik vorig jaar in de Ñapa publiceerde? Het ging over verschillende fondsen op ons eiland die zich richten op een 'better quality of life'.

Tekst: **Shakti-Aroena Lakhi**

Het 'Prins Bernhard Cultuurfonds' bijvoorbeeld stimuleert en initieert diverse cultuurprojecten. De Stichting Johannes Bosco draagt haar steentje bij aan onze duurzame ontwikkeling door projecten te ondersteunen die het welzijn van de jeugd bevorderen. In dit rijtje van belangrijke fondsen ben ik er destijds één vergeten te noemen. Eveneens een non-profit organisatie die haar financiële bijdrage levert aan het opfleuren van de leefomstandigheden van onze jonge burgers. Want zij beseffen als geen ander dat investeren in de ontwikkeling van deze 'spruitjes' inhoudt dat er een fundering wordt gelegd voor een veerkrachtige samenleving. Ik heb het over het Jena, het Jeugdfonds Nederlandse Antillen.

De website lezend, mag ik beamen dat deze organisatie in dik twintig jaar tijd, middels verschillende initiatieven, ons eiland mooier heeft gemaakt. Kinderen uit achterstandswijken krijgen keer op keer kansen om zich te vormen tot zelfbewuste burgers, puur en alleen omdat zij het waard zijn. En het mooie is dat Jena dit niet alleen doet op ons eiland, maar ook op de andere eilanden. Jena slaat zo haar vleugels uit naar heel het Caribisch Koninkrijk en creëert hiermee een 'better quality of life' in deze regio.

Eén van de bekende projecten die Jena jaarlijks ondersteunt zijn de vakantieplannen. Gedurende de grote vakantie kunnen kinderen gratis aan allerlei activiteiten in de buurt meedoen. Hun ouders hebben namelijk het geld niet om met hen iets te doen in deze periode. Bovendien zijn zij hele dagen aan het werk en hebben de tijd dus niet om hen aandacht te geven. Juist voor deze kinderen is die extra aandacht nodig als zij niet op school zitten. En die krijgen zij dankzij Jena. Om kinderen kennis te laten maken met muziek is in 2013 het percussieproject opgezet. Onder leiding van een professional op het gebied van percussie wordt een percussieband samengesteld met een groep kinderen.

Dit is maar een voorbeeld van de vele initiatieven die Jena ondersteunt. Om dit alles mogelijk te maken timmert zij goed aan de weg wat betreft fondsenwerving. De jaarlijkse winkel- en januaricollectes zijn enkele van de acties om geld binnen te halen. De bekende kinderpostzegel- kerstkaartenactie brengt eveneens geld in het laatje. Behalve het inzamelen van geld via collectes krijgt Jena donaties van organisaties van binnen en buiten het eiland zoals van de Stichting Thomas van Villanova (Nederland) en de Ambtenaren Credit Union (ACU). Van Usona kreeg Jena subsidie voor de financiering van de vakantieplannen.

Met de hulp van Jena krijgen kansarme kinderen de gelegenheid om zich te ontplooien tot volwassenen die zich gezien en gewaardeerd voelen. Dit is heel essentieel voor de toekomst van ons land. Immers, zij zijn degenen die straks aan het roer staan om ons land nog mooier en kleurrijker te maken, want zij zijn er trots op wie zij zijn. Zo investeert Jena op haar manier in onze duurzame toekomst.

Meer informatie: www.jeugdfonds.com en www.facebook.com/Jeugdfonds

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Proeven van de Provence

Het oudste wijngebied van Frankrijk is ook een van de meest gevarieerde en mooiste, met niet alleen de beroemde Rosé, maar ook met bekende rode en witte wijnen!

Tekst: **Erik van Kampen**

Al 2.600 jaar geleden hebben de Grieken in de Provence de eerste wijnstokken geplant. Sindsdien heeft de Provence zich langzaam ontwikkeld tot een vermaard wijngebied. Sinds 1977 is de herkomstbenaming Côtes de Provence geïntroduceerd en heeft de Provençaalse wijnbouw in kwalitatieve zin een spectaculaire ontwikkeling doorgemaakt.
Wijnen met slechts één druivenras komen in de Provence bijna niet voor, in de meeste gebieden zijn ze niet toegestaan. Voor bijna alle wijnen moet de wijnmaker werken met meerdere druivenrassen. Daardoor is een grote diversiteit aan smaken ontstaan en is de wijn tevens het visitekaartje van de wijnmaker. Hij 'componeert' immers het uiteindelijke resultaat.
Het karakter van de wijnen met als herkomstbenaming Côtes de Provence wordt tevens bepaald door de in dit gebied talrijke bodemsoorten en microklimaten. Châteaux met percelen van leisteen en graniet, met zand en klei, met kiezel en kalk, terwijl ook de ligging van de wijngaarden, dicht bij de Middellandse Zee of meer landinwaarts van invloed is op de smaak en het karakter van de wijn. Hierdoor ontstaan boeiende, steeds weer verrassende wijnen. De Provence bezit voor de wijndruif een ideaal klimaat. Veel zon, zachte winters en warme zomers, met voldoende regen in lente en herfst.
Kortom, in de Provence worden kwaliteitswijnen gemaakt. Wijnen waarvan met name de rode zich kan meten met de betere wijnen uit de Bordeaux of Bourgogne. Terwijl zij veel gunstiger zijn geprijsd. De kwaliteit van de rosé's staat in zijn algemeenheid nog steeds op eenzame hoogte. Ook worden inmiddels witte wijnen van topkwaliteit geproduceerd.
De Provence blijft echter vooral bekend door zijn roséwijnen, die het grootste deel (tot 80 procent) van de productie inneemt. Daarnaast is er een grote verscheidenheid aan druivensoorten te vinden waarvan witte en rode wijnen gemaakt worden. Het gebied waarbinnen de talrijke wijngaarden zich bevinden, is heel uiteenlopend. Het wijngebied strekt zich uit vanaf het heuvelachtige koelere binnenland tot aan de warmere Middellandse Zeekust. De meest westelijke wijngaarden liggen in de delta van de Rhône, terwijl de meest oostelijke zich bij Nice bevinden.
Het wijngebied kende steeds minder succes in de eerste helft van de 20e eeuw waardoor men geleidelijk aan meer aandacht ging besteden aan variatie en kwaliteitswijnen. Het gevolg is dat wijnen die slechts van één druivenras gemaakt worden, haast niet meer voorkomen.
Het karakter van de Provençaalse wijnen wordt sterk beïnvloed door de talrijke bodemsoorten en de verschillen in klimaat. De belangrijkste druiven die in de streek voor de rode en roséwijnen gebruikt worden zijn de Carignan, Cinsault, Grenache en Mourvèdre. Voor de witte wijnen worden de Sauvignon-, Clairette- en Ugni Blanc-druiven gebruikt.
De Provençaalse roséwijnen worden vaak gedronken bij een bouillabaisse of een salade Niçoise.
Hieronder een beschrijving van de belangrijkste appellaties:

Bellet
Bellet is gelegen in de uitlopers van de Alpen, achter Nice, met ongeveer 50 ha aan wijngaarden. De koele hellingen zijn geschikt voor de productie van frisse, aromatische witte wijnen, vooral gemaakt van Vermentino (Rolle). De banden van Nice met Italië zijn zichtbaar in het gebruik van de rode druiven Folle Noire (Fuella) en Braquet (Brachetto).

Côtes de Provence
Is de belangrijkste appellation van de Provence en is vooral bekend van de roséwijnen. Zones variëren van het kustgebied rond St. Tropez tot koelere hellingen ten noorden van Draguignan. De Rosé wordt hoofdzakelijk van Cinsaut en Grenache gemaakt. Steeds meer producenten bieden interessante rode wijnen van gemengde Syrah, Cabernet Sauvignon en Mourvèdre.

Coteaux Varois
De druivensoorten die hier worden gebruikt, zijn vergelijkbaar met Côtes de Provence; het verschil ligt in de locatie van de wijngaarden. Die liggen in het binnenland, weg van de kust, hoger en koeler, waardoor de wijnen intenser zijn.

Bandol
De beste appellation van de Provence; deze is genoemd naar de haven- annex vakantieplaats Bandol. Er wordt veel Rosé gemaakt, maar de rode wijn is nog interessanter: staalachtig en tanninerijk, met een kruidige nuance en de mogelijkheid tot oud worden. De wijngaarden vormen een amfitheater van terrassen met uitzicht over de Middellandse Zee. Door de ligging en de hoogte tot 400 meter is er jaarlijks gemiddeld 3000 uur zon, waardoor de druiven rijpen terwijl de zeewind de hitte tempert. De omstandigheden zijn ideaal voor de lastige Mourvèdre, die minstens 50 procent van de melange voor rode wijnen uitmaakt. De wijn moet minimaal 18 maanden op vat rijpen.

Cassis AOC
Cassis AOC ten oosten van Marseille, verbouwt ongeveer 175 ha. Er worden vooral witte wijnen geproduceerd, die heerlijk fris zijn.
Wat Palette AOC van 35 ha bijzonder maakt, zijn de kalksteenbodem en de wijnen die beter worden van het rijpen op fles.

Coteaux D'Aix
Loopt van noord tot zuid van de Lubéron tot de Middellandse Zee en van oost tot west van Aix-en-Provence tot het Rhônedal. In totaal is er zo'n 3500 ha met wijnstokken beplant, op een hoogte die varieert van zeeniveau tot 400 meter. Rosé is het hoofdproduct (55 procent), met 40 procent rood en een beetje wit. Er zijn tal van druiven toegestaan, waaronder Cabernet Sauvignon, Mourvèdre en de Counoise die voor frisse, ronde rosé's en rode wijnen zorgt, met diepte en intensiteit.
Cinsaut is een bijzondere blauwe druivensoort en is op grote schaal aangeplant in de Provence en heeft veel invloed op de zo kenmerkende zeer fragiele roze kleur. De druif heeft een lichte schil en gedijt zeer goed in een droog en warm klimaat en in droge, arme en steenrijke zand- en kleibodems.
Het is een traditionele mediterrane druivensoort en beroemd geworden vanwege zijn kruising met de Pinot Noir, waar de Pinotage uit voort is gekomen. Cinsaut is een druif die vroeg rijpt en zich uitstekend machinaal laat oogsten.
De wijnen van de Cinsaut-druif hebben weinig tannine, een mooie zuurgraad en zijn vooral jong zeer aromatisch met geuren van perzik, framboos, aardbei en amandel. Cinsaut is zeer geschikt voor de productie van lichte roséwijnen en wordt vaak geblend met andere druivensoorten zoals Grenache.
Het wijngebied Provence heeft dus vele gezichten, maar vaak duidelijk herkenbaar doordat de wijnen vaak gebotteld worden in de specifieke amforen fles die nog verwijst naar de oude Griekse traditie en zeer authentiek voor wijnen gebotteld in deze bijzondere wijnstreek.
Volgende week behandelen we de Languedoc en Roussillon maar voor nu: Proef de Provence!

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Château Minuty Moments Rosé, Côtes de Provence

Druivensoort:	**Grenache, Cinsault, Mouvèdre**
Streek:	**Côte de Provence**
Kleur:	**Zalmroze**
Geur:	**Rozenbottel, lavendel, oceaan**
Smaak:	**Roze grapefruit, framboos**

Wat een prachtige kleur heeft deze authentieke Provence Rosé toch. De kleur is typerend voor roséwijnen uit dit gebied in Zuid-Frankrijk. Dat komt door het gebruik van de specifieke druivenrassen Grenache, Mourvèdre en Cinsault te mengen en die geven deze liefelijke zalmroze kleur af.
De wijn heeft verfijnde smaken van jong zacht rood fruit als framboos, rozenbottel en pink grapefruit.
Mooie diepgang in geur en smaak, waardoor je ontzettend veel zin krijgt in deze wijn van Château Minuty, een klassiek en hooggewaardeerd wijnhuis met een grote reputatie op de Europese wijnbeurzen.
Typisch een Rosé om iets bij te eten. Mijn voorkeur gaat uit naar een bouillabaisse (Zuid-Franse vissoep) met daarin grote garnalen, mul en roodbaars. Daarbij een toastje met saffraanmayonaise om het feest compleet te maken. Smullen maar.

Santé!

Erik van Kampen, sommelier

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Paasbrunch (deel 1)

Met de kinderen de keuken in

Met Pasen, en ook op andere feestdagen, is het hét moment om samen te zijn met de familie en het gezellig te maken. Lekker eten hoort daar ook bij. Samen in de keuken staan is leuk en het geeft kinderen ook een gevoel van eigenwaarde als ze zelf hun maaltijd hebben gemaakt, of daarbij hebben geholpen. Kinderen vinden het vaak leuk om in de keuken te helpen, maar het vergt wat begeleiding en geduld. Ook kunnen kinderen niet te ingewikkelde recepten maken en kleine kinderen kunnen beter niet bij het vuur komen of met grote scherpe messen snijden. May, die elke week voor de Ñapa een recept verzorgt, heeft speciaal voor Pasen een brunch samengesteld waarvan de recepten door kinderen (hier en daar met een beetje hulp) gemaakt kunnen worden. Hier volgen de eerste recepten. Volgende week worden er nog meer recepten gepubliceerd en zal diëtiste Miriam de Windt advies geven over koken met kinderen.

Kook mee met May.

Buffalo wings met blauwe kaas

24 kippenvleugels, vleugelpunten afgesneden
1 eetlepel knoflook zout
1 1/2 eetlepel uienpoeder
2 theelepels gemalen witte peper
2 eetlepels tarwebloem
Canola-olie om te frituren
75 gram ongezouten roomboter op kamertemperatuur
150 ml tomaten ketchup
1/4 cup Worchestershire-saus
1 theelepel zoete chilisaus

Blauwe kaas dip:
150 gram milde blauwe kaas
1/2 cup zure room
1/2 cup mayonaise
2 tenen knoflook, geperst

Een dag van te voren beginnen!
Elke vleugel bij het gewricht doorsnijden. Knoflook, zout, uienpoeder, witte peper, meel en 1 theelepel zout mengen. Hiermee de vleugels inwrijven. In een grote braadpan wat olie verhitten boven een middelmatig heet vuur en de vleugels 2 à 3 minuten aan beide kanten bruin bakken. Op keukenpapier laten uitlekken. De boter met de tomaten, Worchester- en chilisaus mengen. De vleugels hierin gedurende de nacht laten marineren.
De volgende dag de dip-ingrediënten in de keukenmachine mengen. Als de dip te dik is wat warm water toevoegen.
De oven tot 350 graden Fahrenheit voorverwarmen.
De vleugels 10 minuten bakken in de voorverwarmde oven, met de blauwe kaas-dip serveren.
Voor 12 personen.

Linzensoep met pasta en tomaten

1/4 cup gewone olijfolie
2 uien, schoongemaakt en klein gesneden
6 tenen knoflook, fijngehakt
2 stengels bleekselderij, fijngesneden
110 gram bacon, zwoerd verwijderd, klein gesneden
225 gram bruine linzen
4 tomaten, vellen en pitten verwijderd
400 gram klein gesneden tomaten uit blik
2 laurierbladen
3 à 4 takjes tijm
7 cups kippenbouillon
225 gram elleboogmacaroni
3 eetlepels verse peterselie
geraspte verse Parmezaan om te serveren

In een soeppan met dikke bodem de olie verhitten en de ui, knoflook, selderij en de bacon toevoegen en 15 minuten boven een laag pitje al roerend bakken tot de groenten zacht worden.
De linzen toevoegen, goed roeren. De verse tomaten en de tomaten uit blik toevoegen, aan de kook brengen, laurier, tijm en de kippenbouillon toevoegen. 40 Minuten op een laag pitje laten pruttelen.
De pasta koken volgens de aanwijzingen op de verpakking, afgieten en bij de soep voegen. Op smaak brengen met zout en peper.
Serveren met peterselie en Parmezaan. Voor 6 personen.

Bruschetta's

Ingrediënten:
1 ciabatta-brood, gesneden
1/3 cup extra virgin olijfolie + extra
4 mooie tomaten, in stukjes
2 tenen knoflook, geraspt
2 eetlepels basilicum, fijn gehakt

Bereidingswijze:
Een grill(pan) goed verhitten en de sneden brood aan beide kanten met 3 eetlepels van de olijfolie insmeren. De sneden brood 1 à 2 minuten roosteren aan elke kant. Apart houden.
De tomaten in een kom doen met de knoflook, basilicum en de rest van de olie.
Met zout en peper op smaak brengen. Mengen.
De tomaten op het brood arrangeren en nog wat olie erover sprenkelen.
Serveren
Voor 4 à 8 personen.

Eet smakelijk, May

Nieuwe slogan:

Medisch toerisme

De medische zorg in Colombia staat wereldwijd hoog aangeschreven. Deze reputatie vertaalt zich ook in de cijfers van het aantal buitenlandse patiënten dat zich in Colombia laat behandelen. Het medisch toerisme in Colombia is booming.

De verschillende opties voor een medische behandeling in het Zuid-Amerikaanse land worden momenteel in een mediacampagne belicht. Met de slogan 'Choose Colombia' promoot het Zuid-Amerikaanse land het medisch toerisme. "De slogan is catchy en gemakkelijk te onthouden", vertelt Carlos González, directeur van Proexport Colombia in het Caribisch gebied. "Het woord kiezen impliceert dat de patiënt research heeft gedaan alvorens voor een medische behandeling in Colombia te kiezen en overtuigd is geraakt van de kwalitatief hoogwaardige gezondheidszorg in het land", aldus González.

"De ziekenhuizen zijn uitgerust met de modernste technologie, de behandelingen worden op maat gemaakt en vanuit een persoonlijke benadering gegeven - de patiënt staat centraal - en tegen competitieve prijzen", somt González op. Zestien van de veertig beste ziekenhuizen in Latijns-Amerika zitten in Colombia. Daarnaast zijn drie Colombiaanse ziekenhuizen gecertificeerd door de Joint Commission International (JCI), een internationale accreditatie voor kwaliteit en efficiënt management. Deze internationale kwaliteitsstandaard zal binnenkort ook aan meerdere ziekenhuizen worden toegekend. Zij volgen momenteel het accreditatieproces.

Verzekeraars

De meeste ziekenhuizen die bij het Proexport-programma zijn aangesloten hebben een overeenkomst met publieke zorgverzekeraar SVB en de grootste particuliere verzekeraars op Curaçao. De instellingen hebben jarenlang geïnvesteerd in het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de SVB en Curaçaose private verzekeraars. "Het aanbod in Colombia moet je ook zien als aanvullend op de gezondheidszorg op het eiland. Een medische reis naar Colombia wordt interessant bij lange wachttijden, bij het ontbreken van een specialisme vanwege de kleinschaligheid van het eiland, of bij zeer complexe operaties", legt González uit.

De specialisten in Bogotá, Medellín, Bucaramanga, Cali, Barranquilla, Cartagena en de koffieplantagebieden bieden behandelingen aan op verschillende gebieden zoals: neurologie, cardiologie, kankerbehandelingen, ophthalmology, orthopedie, bariatrische chirurgie, tandheelkunde, vruchtbaarheidsonderzoeken, algemene onderzoeken en plastische chirurgie. Patiënten kunnen ook terecht voor alternatieve behandelingen, zoals thermal water therapy. Colombia is naast de hoogstaande gezondheidszorg ook aantrekkelijk vanwege de relatief korte afstand en is gemakkelijk te bereiken. Zo zijn er directe vluchten vanuit Curaçao. "Een hoog percentage van deze passagiers gaat voor een medische behandeling", zegt González.

Moderne technologie

Moderne technologie en wetenschap worden hoog gewaardeerd in Colombia. De gezondheidsinstellingen beschikken over de meest geavanceerde apparatuur. Innovatie staat hoog in het vaandel van het wetenschappelijk onderwijs. Het land kent diverse medische doorbraken. Zo hebben Colombiaanse wetenschappers de Hakim's Valve ontwikkeld, een methode om hersengebreken te behandelen. Ook het malaria-vaccin is in Colombia ontwikkeld net als de pacemaker. Daarnaast was Colombia pionier in het ontwikkelen van een accreditatiesysteem voor de gezondheidszorg.

Dat de gezondheidszorg in Colombia heeft kunnen worden wat het nu is komt volgens González door de 'critical mass'. "De grootte van de populatie vergroot de kansen van specialisten om bekwamer in hun vak te worden. Dat is de reden waarom we level 5 van gecompliceerde operaties kunnen uitvoeren. Colombia heeft ongeveer 50 miljoen inwoners. Een hartchirurg kan wel goed opgeleid zijn, als hij nauwelijks een openhartoperatie kan doen, zal hij zijn potentieel niet bereiken. Caribische landen hebben die mogelijkheid niet vanwege het beperkte aantal inwoners. In Colombia kan een hartchirurg als

‘Kies Colombia’

naar Colombia is booming

het ware dagelijks een openhartoperatie uitvoeren”, zegt González.

Andere factoren die aan de kwaliteitsbevordering van de zorg hebben bijgedragen zijn: de geografische ligging van Colombia, investeringen in het onderwijs en de wetgeving die begin jaren 90 is ingevoerd. “De wetgeving heeft de sector geboost. De zorg werd bijna voor 100 procent toegankelijk voor de gehele bevolking”, zegt González. “Daarnaast heeft Colombia een constante economische groei. Daardoor konden de overheid en de private sector in de gezondheidszorg investeren.

Toerisme

De behandelingen in Colombia zijn zo’n 20 tot 30 procent goedkoper dan bijvoorbeeld in de Verenigde Staten. Voor het medisch toerisme zijn er geen wachttijden. Dat komt deels door de concurrentie tussen de verschillende instellingen. De ziekenhuizen aangesloten bij het Proexport-programma hebben elk een internationale afdeling die het medisch toerisme regelt. González: “De meeste ziekenhuizen hebben een samenwerkingsverband met de hospitality-sector. De reizen worden op maat gemaakt. Verder zijn er hotels die gespecialiseerd zijn in de nazorg na een operatie. Het hotelpersoneel is opgeleid om met patiënten om te gaan.”

Preventie

‘Voorkomen is beter dan genezen’, wordt ook door de Colombiaanse artsen gepredikt. Daarom organiseert Proexport binnenkort een symposium over preventie op Curaçao waar de beste Colombiaanse klinieken en ziekenhuizen vertegenwoordigd zullen zijn. “Preventie zorgt voor een gezonde bevolking, wat op haar beurt op de middel- en lange termijn besparingen oplevert. In het Caribisch gebied en met name op Curaçao zijn er onvoldoende ziektepreventie-campagnes om welzijn te bevorderen. Met de gezondheidsbeurs willen we de mensen bewust maken dat het belangrijk is om voor jezelf te zorgen. Verschillende artsen zullen tijdens het symposium in korte presentaties en een-op-een gesprekken uitleg geven over het voorkomen van obesitas, huidkanker, borstkanker, baarmoederhalskanker en prostaatkanker. Ook kan het publiek aan de aanwezige artsen en vertegenwoordigers van Colombiaanse klinieken vragen stellen. Het symposium vindt waarschijnlijk eind mei, begin juni plaats”, zegt González.

Mediacampagne

De huidige mediacampagne in lokale media duurt vier weken en brengt per regio de gezondheidsinstellingen die hun diensten aanbieden voor het voetlicht. De campagne is een samenwerking van Proexport, het handelskantoor van de Colombiaanse overheid, en de ziekenhuizen die bij het programma voor medisch toerisme zijn aangesloten. Verder zijn er brochures over het medisch aanbod in Colombia bij het Colombiaanse consulaat beschikbaar, mer daarin de contactinformatie van de klinieken en ziekenhuizen die momenteel samenwerken met Proexport Colombia.

KENDALL-JACKSON
100% Estate Grown
Family Owned
“For more than two decades, my family has sourced fruit from our mountain and hillside vineyards to bring you award-winning wines.”
-Jess Jackson, Founder
California
WENTE VINEYARDS
Family Owned
Estate Grown
Sustainably Farmed
“Integrity, excellence, sustainability, and respect are truly the values that we share in my family.”
- Karl D. Wente,
Fifth Generation Wine Maker
Livermore Valley, California
Available at:
De Gouden Ton
Schottegatweg Oost 82 Promenade
Willemstad, Curaçao
info@degoudentonwillemstad.com
(005999) 737 0216
ARION WINE COMPANY N.V.
Ponton 36-G, Oranjestad, Aruba
info@arionwinecompany.com
(00297) 583 3325
facebook

Mens & Werk

Ziekteverzuimbeleid noodzaak

Verzuim door ziekte is een groot probleem voor veel werkgevers. Het kost geld en het is verlies van mankracht waardoor ander personeel extra belast wordt. Dit leidt dikwijls tot klachten en onvrede op de werkvloer.

Tekst: **Judice Ledeboer**

Voor de werkgever is het vaak lastig te bepalen of en hoe hij een zieke werknemer het beste kan benaderen. Te vaak informeren hoe het met de werknemer gaat kan bij de zieke werknemer het gevoel geven dat hij onder druk wordt gezet, en nooit iets laten horen kan men ervaren als desinteresse.

Een werkgever mag in ieder geval niet vragen wat de werknemer heeft. Dat moet worden bepaald door de (bedrijfs) arts.
Ziek zijn kan iedereen overkomen, maar het komt vaak voor dat er twijfel is over het ziek zijn van de werknemer. Er zijn werknemers die iedere maand wel een paar dagen ziek zijn en ziekmeldingen op maandag komen vaker voor dan op de andere dagen van de week. Toeval? Of heeft de werknemer het in het weekend te bont gemaakt zodat hij op maandag moet uitrusten? De bedrijfsarts zal moeten constateren of iemand echt ziek is en het geldt bij veel bedrijven dat de werknemer zich op de eerste dag van ziekte bij de arts moet melden. Veel bedrijven verplichten dat echter niet en dan is controle op ziekte lastig. Een bedrijf waar men meer controle op het ziekteverzuim wilde hebben stelde de regel van 'melden op eerste dag van ziekte' in en toen liep het ziekteverzuim enorm terug. De organisatie maakte ook het aantal ziektedagen per werknemer openbaar. Het totale ziekteverzuim daalde met 65 procent. Waren de werknemers dan voor deze maatregelen zieker dan na deze maatregelen? Feit is dat de werkgever het beleid op het gebied van ziekteverzuim zelf kan bepalen en iedere werknemer moet weten wat dat beleid is. Dit beleid moet in de CAO worden opgenomen en dan moet er natuurlijk ook controle zijn op het beleid. En wie doet dat?

Vanzelfsprekend wil men de privacy van de werknemers waarborgen en zal er controle moeten zijn zonder dat de zieke het gevoel krijgt dat er inbreuk is op zijn privacy. De bedrijfsarts stelt vast wat de zieke werknemer mankeert en zal deze adviezen moeten geven over het herstel. Dit kan de bedrijfsarts in samenwerking doen met de arbodienst of arbodeskundigen. Om het beleid op het gebied van ziekteverzuim duidelijk te hebben zal er een ziekteverzuimbeleid opgesteld moeten worden. Dit maakt onderdeel uit van het arbo- en personeelsbeleid en is gericht op het voorkomen en verminderen van verzuim van personeel. Het ziekteverzuimbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van een speciaal hiervoor opgesteld plan, het ziekteverzuimbeleidsplan. In dit plan worden maatregelen omschreven ter bevordering van veiligheid en de gezondheid op fysiek en mentaal gebied. Het heeft als doel om arbeidsongeschiktheid en beroepsziekten te voorkomen, het ziekteverzuim tot een minimum te beperken en om de wetgeving op dit gebied na te leven. Veel bedrijven beschikken niet over zo'n plan en ze lopen tegen problemen aan als mensen vaak of langdurig ziek zijn. Want hoe ga je daar mee om? Natuurlijk komt het voor dat er mensen zijn die langdurig ziek zijn en die zullen ook met alle respect behandeld moeten worden. Het komt echter ook voor dat mensen vaak of langdurig ziek zijn en het onduidelijk is wat er aan de hand is. De arts heeft een beroepsgeheim en de werknemer hoeft niet in detail te laten weten wat hem scheelt en waarom hij niet kan werken. Het spreekt voor zich dat het niet prettig is om ziek te zijn, maar de werkgever wil weten waar hij aan toe is. De werkgever helpt zichzelf én zijn werknemers ermee als hij een ziekteverzuimplan heeft. Dan weet iedereen waar hij aan toe is. Het is belangrijk dat alle betrokkenen goed samenwerken en communiceren. Dit zijn de zieke werknemer, de werkgever, de bedrijfsarts, de arbodienst en in de meeste gevallen de SVB. En wie is er verantwoordelijk voor wat? Wie houdt wie op de hoogte?
Een voorbeeld: Bij een bedrijf was er een werknemer die al bijna twee jaar thuis zat. Hij was ziek en kon niet werken. De werkgever nam regelmatig contact op en kreeg iedere keer te horen dat de werknemer niet kon komen werken. Toen de werkgever vroeg wat er gedaan was om te herstellen van de ziekte zei de werknemer dat er niets was gedaan. Hij wachtte op advies. Van wie? Van de werkgever? De behandelend arts? De Arbo-deskundige? De SVB? De werkgever was verbaasd over deze gang van zaken en spoorde de zieke werknemer aan om zelf actie te ondernemen. Al die tijd heeft de werkgever een lege arbeidsplek gehad die hij niet kon opvullen. Toen de werkgever met de werknemer in gesprek ging om een ontslagprocedure te starten was de werknemer ineens 'beter'.

Het ziekteverzuim loopt bij sommige bedrijven totaal uit de hand. Bij een grote semi-overheidsorganisatie zijn er per dag 20 medewerkers die zich ziek melden. Het overige personeel kan deze functies niet overnemen en de organisatie moet uitzendkrachten inhuren. Dit kost ontzettend veel geld dat door de samenleving betaald moet worden. Waar is de verantwoordelijkheid van de werknemer om gezond te blijven en bij ziekte om beter te worden? De werkgever moet zijn verantwoordelijkheid nemen door een goed ziekteverzuimplan te hebben waardoor iedereen weet waar hij aan toe is. Het opstellen van een ziekteverzuimplan dient door het bestuur en de directeuren van het bedrijf opgesteld te worden. De uitvoering van het beleid zal door de directie gedaan moeten worden met behulp van een arbo-organisatie of arbo-deskundigen. Er kunnen ook afspraken gemaakt worden met de SVB.

Quality in progress
Training COSO 2013: Implementing the Framework
10 & 11 June 2014
In collaboration with the Institute of Internal Auditors Chapter USA (IIA), we're organizing a two-day training in Curaçao about the importance of implementing the COSO Framework.
Visit our website for more details at **www.pwc.com/dutch-caribbean**.
pwc
© 2014 PricewaterhouseCoopers Curaçao. All rights reserved.

What's new?

We horen het bijna dagelijks: 'de wereld verandert in hoog tempo'. Veranderingen die voor sommigen nog nauwelijks zijn bij te houden. Razendsnelle technologische ontwikkelingen en innovaties - wie kan zich de tijd zonder smartphone nog herinneren - bieden consumenten niet alleen toegang tot een oneindige hoeveelheid informatie, de snelheid waarmee die informatie wordt gecreëerd en verspreid is ongekend.

Tekst: **Marcel Truyens**

Een belangrijk verschijnsel van een in rap tempo veranderende wereld is het aantal innovaties dat we over ons uitgestort krijgen. Vaak ogenschijnlijk kleine technische dingetjes - zowel hardware als software - die ons leven volledig doen veranderen. Draait u nog weleens een CeeDeetje? Gaat u nog weleens naar de videotheek om een filmpje te huren? Zit u met uw koffie binnen handbereik om precies zeven uur klaar voor de televisie omdat u geen moment van uw soap wilt missen? Heeft u nog een telefoontoestel in huis? Koopt u nog weleens een krantje, een tijdschrift of een puzzelboekje? Wanneer ontving u voor het laatst een ansichtkaart? Wat was het laatste gedrukte boek dat u zich aanschafte of wanneer stond u voor het laatst in de rij bij de bank?

Al deze ontwikkelingen hebben zeer grote gevolgen voor het bedrijfsleven, de overheid en de werkende mens. Anticiperen op deze ontwikkelingen vraagt om creativiteit, innovatief vermogen en een vooruitziende blik of, zo u wilt, visie. Maar bovenal om snelheid. Dralen, babbelen, delibereren, twijfelen, heroverwegen en/of langdurige processen zijn dodelijk. De meest succesvolle bedrijven hebben hun succes te danken aan tempo. Denk aan autofabrikanten die gemiddeld om de drie jaar nieuwe modellen lanceren of technologiereuzen als Samsung of Apple die diverse keren per jaar met verbeterde of geheel nieuwe producten komen. Denk aan Google dat over niet al te lange tijd uw huis volledig automatiseert of de inhoud van uw koelkast kent en u automatisch een boodschappenlijstje levert dat vervolgens door uw supermarkt wordt bezorgd en via uw bank onmiddellijk wordt afgerekend.

In de dagelijkse praktijk zie ik ze hier ook: de bedrijven die met zichzelf worstelen en de succesvolle ondernemingen. Succesvolle ondernemingen werken vanuit een visie, met heldere gekwantificeerde doelstellingen. Ze werken in kleine teams met korte overleglijnen. Met gedelegeerde verantwoordelijkheden in hoog tempo en met duidelijke mijlpalen. Met de juiste mensen op de juiste plaats. Met mensen die behalve over de benodigde kennis en kunde ook over een zeker talent beschikken. Het talent om problemen op een andere, originele manier te benaderen. Mensen die niet snel tevreden zijn met het bestaande.
Bedrijven die worstelen hebben steevast een eigenaar of directeur die wel ideeën heeft maar niet de mensen om ze uit te voeren. Zijn teams zijn groot, dijen constant uit en overleggen vaak, veel en lang. Zonder doelstellingen, zonder acties, zonder vernieuwing. De resultaten - als die er al zijn - zijn compromissen, bloedeloze lapmiddeltjes. De omvang van de teams en de overlegstructuren werken als zand in een machine, die veelal uiteindelijk helemaal vastloopt waarop de eigenaar of directeur ten einde raad zelf maar een beslissing neemt.

Dit is heel ernstig. Mede dankzij de technologie leven we niet langer in een isolement en komt de concurrentie uit 'onverwachte' hoek. Aanvankelijk probeert men de nieuwe concurrenten te pareren met het prijswapen in plaats van innovaties. Maar de platenwinkels, videotheken, boekhandels en reisbureaus sluiten uiteindelijk hun deuren en worden niet vervangen door lokale activiteiten maar door internationale giganten als Apple, Amazon, Netflix of Cheap Tickets. Kranten, radio- en tv-zenders kraken in hun voegen en staan hun plaats af aan online-nieuwsgaring en amusement waar de lokale media maar zeer beperkt aan bijdragen. Online-winkels vormen een grote bedreiging voor de lokale middenstand. Banken kunnen serieus gaan denken aan het sluiten van kantoren om zo op personeelskosten te besparen. We verliezen door het uitblijven van echte innovaties uiteindelijk erg veel economische bedrijvigheid en dat is slecht voor de werkgelegenheid. En hoe groter onze achterstand op de 'grote-boze-mensen-wereld' wordt, hoe lastiger het wordt om deze in te lopen. Het gaat niet alleen snel en in toenemende mate sneller, innoveren wordt ook steeds complexer, kostbaarder en vraagt steeds meer van de mens. Soms doen we het erg goed; we ontwikkelen apps met een complete restaurant guide (Gusto), we beschikken over een prachtig datacenter, over een internet exchange en de laatste maanden loopt er een grote ploeg mensen van RTL Duitsland rond om een tv-serie op te nemen. Ene Iglesias kwam hier voor een videoclip en 'Chillen op de Antillen' is inmiddels in de Duitse versie een exportproduct geworden waarmee deze gezongen Curaçao commercial potentieel 60 miljoen toeristen bereikt. Als we de restaurant guide nu ook nog even aansluiten op een reserveringssysteem en aan content creation gaan doen door de regionale grootheid te worden op het gebied van website-ontwikkeling en hosting dan gaan we wellicht de goede kant op. Hetzelfde geldt voor onze filmindustrie waarin een aantal zeer getalenteerde en gedreven ondernemers actief zijn.

Misschien dat de overheid een beetje kan meedoen zodat we het tempo kunnen opvoeren en onze slagkracht kunnen vergroten. Denk aan een innovatiefonds, ruimere offshore-faciliteiten voor onze creatieve industrie en het verbeteren van de kwaliteit en de aansluiting van ons onderwijs op de marktvraag.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior consultant bij Stradius te Curaçao.
E | marcel@stradius.com
W | www.stradius.com

Het PEP-traject

Islelly Pikerie verricht een promotieonderzoek naar het effect van drie specifieke beleidsinterventies op het gebied van Good Governance en naar de vraag of Good Governance wel in te passen is in de Curaçaose cultuur. In dit kader publiceert ze enkele artikelen voor de Ñapa. Dit keer - als 'tussendoortje' - even terug in de tijd.

Tekst: **Islelly 'Tilly' Pikerie**

Ik zat laatst in een vergadering en met veel enthousiasme werd er geroepen: "We gaan met een innovatief traject starten, eindelijk, dit moet de ambtenaren stimuleren." "Welk traject", vroeg ik benieuwd. "Nou, we gaan met PEP beginnen." Ik ging wat rechter zitten en vroeg: "Innovatief?" "Ja zeker", werd er enthousiast gereageerd. Ik voelde me op dat moment echt alsof een tsunami de grond onder mijn voeten wegsloeg. Innovatief?

Sinds de magische datum 10/10/10 lijkt het mij alsof de tijd soms stil is blijven staan. Als ex-eilandsambtenaar moest ik lijdzaam toezien hoe vele projecten die opgestart werden binnen het Eilandgebied Curaçao (EGC), die goedgekeurd werden of in verregaande staat van implementatie verkeerden, opeens on hold werden gezet. Er zullen wel valide redenen voor zijn dat Pais Kòrsou het nodig vond en vindt om dat allemaal on hold te zetten. Maar er waren heel wat inspanningen verricht, discussies geweest, zowel ambtelijk als bestuurlijk, om het framewerk van die projecten op te zetten.

Ik wil niet zeggen dat de moeite van veel ex-eilandsambtenaren in deze nieuwe constellatie voor niets is geweest en dat we allemaal nu heel snel alweer het wiel gaan zitten uitvinden. Maar dat onbevredigende gevoel blijft bestaan. En ook allemaal dingen die te maken hebben met good governance en deugdelijkheid van bestuur, begrippen waar iedereen vol van is.

Pijnlijke afslanking overheid

Ik vlieg terug naar het jaar 2000, net toen de pijnlijke afslanking van het overheidsapparaat van het Eilandgebied Curaçao in december 1999 met een derde deel werd gereduceerd. Als bestuurders werd er besloten dat we op een andere manier om moesten gaan met ons overheidsapparaat. Het EGC wilde zich transformeren naar een organisatie, waarin sprake was van kwaliteit en effectiviteit zowel bij de individuele functionarissen als bij de organisatie.

In dit kader diende het systeem voor personeelsevaluatie geplaatst te worden. Personeelsevaluatie is namelijk een instrument, dat bij een goede toepassing de effectiviteit van individuele medewerkers en van de organisatie vergroot.

Dit evaluatiesysteem bestond uit: het taakstellende gesprek, het functioneringsgesprek en het beoordelingsgesprek. Er werd bewust gekozen voor een cyclus voor de evaluatie van medewerkers die begon met een gesprek, waarin afspraken werden gemaakt over de prestaties, voor een komende periode. Dit gebeurde aan de hand van een taakstellend gesprek en leverde een taakstellende overeenkomst (TO) op. Deze overeenkomst werd getoetst in een functioneringsgesprek (FG). Om af te sluiten met een beoordelingsgesprek (BG) dat een gevolg had voor de toekenning van loontreden.

Naar Pluto

Dit systeem heeft succesvol gefunctioneerd tot 2010. Waarom kon dit systeem niet gewoon ook doorgetrokken worden naar Land Curaçao toe (met de bijbehorende trainingen aan een ieder die geen ervaring had met dit traject) zodat in Land Curaçao ook normaal het PEP-traject door kon blijven lopen? Nu in 2014 gaan we het innovatief personeelstraject van het jaar uitvinden. En ik moet dit echt even kwijt lezer. Weet u wat er op 10/10/2010 gebeurde naar mijn simpele mening? St. Maarten kreeg haar autonome status, Saba/St. Eustatius/Bonaire hun BES-status, Eilandgebied Curaçao werd gecremeerd en haar as (inclusief al haar trajecten) naar Pluto per supersonische raket afgeschoten en het Land Nederlandse Antillen werd Land Curaçao. En nu gaan we de draaideurmethode toepassen onder een innovatief dakje.

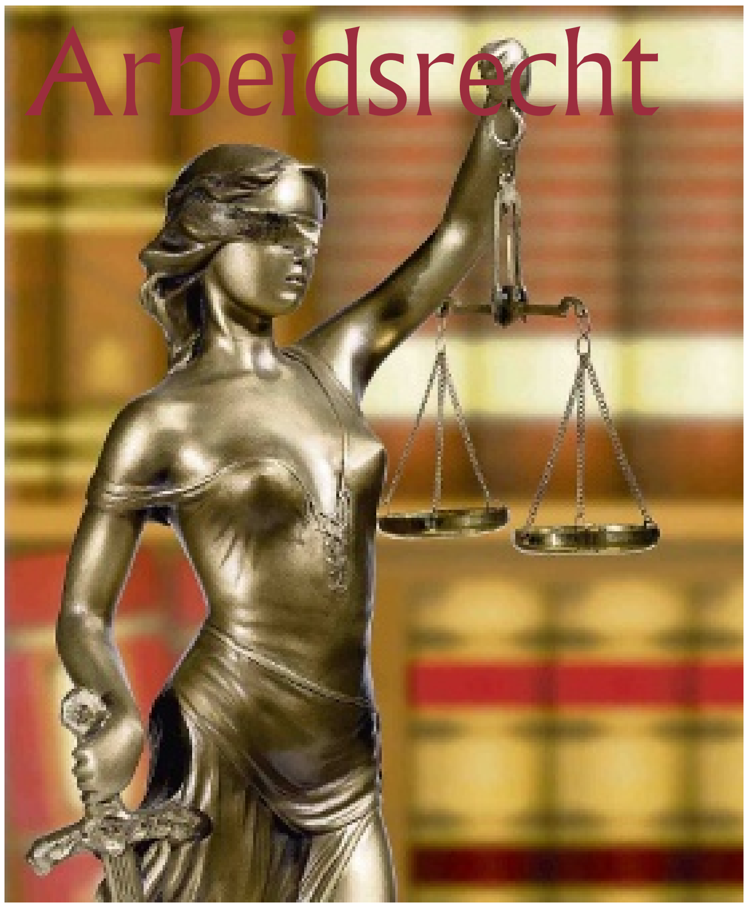

No work, no pay

De arbeidsovereenkomst is de overeenkomst waarbij de ene partij (de werknemer) zich verbindt in dienst van een andere partij (de werkgever), tegen loon gedurende zekere tijd arbeid te verrichten. De belangrijkste verplichtingen die voortvloeien uit een arbeidsovereenkomst zijn: de verplichting van de werkgever om loon te betalen tegenover de verplichting van de werknemer om arbeid te verrichten.

Tekst: **William ten Veen**

Artikel 7A:1614b Burgerlijk Wetboek van Curaçao ('BW') bevat de arbeidsrechtelijke hoofdregel 'Er bestaat geen recht op loon als er niet wordt gewerkt'. Artikel 7A:1614b BW luidt letterlijk: 'Geen loon is verschuldigd voor de tijd, gedurende welke de arbeider de bedongen arbeid niet heeft verricht'.

In normale mensentaal betekent deze arbeidrechtelijke hoofdregel dat als er niet wordt gewerkt door een werknemer, er ook geen salaris door de werkgever behoeft te worden uitbetaald. De hoofdregel lijkt even helder als logisch. In de praktijk komt het echter toch veelvuldig voor dat werknemers loon van hun werkgever vorderen zonder dat daar arbeid tegenover staat. Waartoe is een werkgever verplicht en wat zijn de rechten en plichten van een werknemer in dit deelonderwerp in de vaak complexe wereld van het arbeidsrecht?

Er zijn diverse redenen om het loon niet uit te betalen, waarbij we bijvoorbeeld kunnen denken aan werkweigering en ontslag op staande voet. Vaak zal een werknemer echter niet akkoord gaan met het niet uitbetalen van loon en zal eventueel in kort geding alsnog uitbetaling van het loon vorderen. Een dergelijke situatie kan zich ook voordoen als het loon te laat of niet volledig wordt uitbetaald.

Op de arbeidsrechtelijke hoofdregel 'Er bestaat geen recht op loon als er niet wordt gewerkt' of nog korter en duidelijker: 'No work, no pay' bestaan uitzonderingen. In het algemeen geldt dat als de oorzaak van het niet werken door de werknemer in alle redelijkheid voor rekening van de werkgever behoort te komen, de werknemer wel recht op loon heeft. Ziekte wordt door de wet aangemerkt als oorzaak welke tot op zekere hoogte voor risico van de werkgever komt. Wat u daarvan als werkgever ook van mag vinden! Ziekte of beter gezegd arbeidsongeschiktheid van tijdelijke aard die opzettelijk is veroorzaakt, zoals bijvoorbeeld dronkenschap komt uiteraard voor rekening van de werknemer. Gevallen waarin een werknemer tevens geen aanspraak kan maken op doorbetaling van zijn loon zijn: deelname aan een staking (te onderscheiden van de werkwillige, die verhinderd wordt te werken als gevolg van de staking), onwettig verzuim van het werk, te laat op het werk verschijnen, gevangenisstraf of voorlopige hechtenis.
Voorbeelden van zogeheten werkgeversverhindering als gevolg waarvan de werknemer recht heeft op loon zijn: gebrek aan werk, noodweer en storingen in het productieproces. Maar ook als de werknemer niet kan werken door ziekte (zoals hierboven al aan de orde gesteld), zwangerschap of bevalling is de werkgever verplicht het loon door te betalen.

Ik sluit af met een voorbeeld waarover in de juridische wereld verschillend wordt gedacht. Is de hoofdregel 'No work, no pay' ook van toepassing wanneer de werknemer kwalitatief onvoldoende presteert? Een aantal rechtsgeleerden meent van wel als vaststaat dat de werknemer opzettelijk in ernstige mate tekort schiet in zijn arbeidsprestatie. Als partijen het daarover niet eens zijn, zal uiteindelijk de rechter een beslissing nemen. Probleem daarbij is over het algemeen dat het moeilijk - zo niet onmogelijk - zal zijn voor de werkgever om te bewijzen dat de werknemer 'opzettelijk' de bedongen werkzaamheden niet goed of op het gewenste niveau uitvoert.

Mr William ten Veen is advocaat en partner bij BBV Legal
tenveen@bbvlegal.com

Bestemming Curaçao.

Werken op het filmfestival

Naam: Pim Kipp (28) en Maegene Fabias (39)
Komen uit: Rotterdam en Den Haag
'Business or Pleasure?': 'Business'
Aantal dagen: 12 en 13
Verblijven bij: Renaissance Curaçao Resort & Casino

Tekst en foto: **Roxanne Martha**

Pim Kipp en Maegene Fabias reisden niet samen, maar zaten toevallig op dezelfde vlucht naar Curaçao en hadden ook nog hetzelfde doel: werken tijdens het Curaçao International Film Festival Rotterdam. Het festival werd dit jaar voor de derde keer georganiseerd en trok bijna 10.000 bezoekers.

"Als floormanager ben ik er verantwoordelijk voor dat het programma van de dag volgens schema verloopt", legt Pim uit. "Ik moet ervoor zorgen dat alles op tijd begint. Ik ben het eerste aanspreekpunt wanneer er iets fout gaat. Dan moet ik het probleem oplossen, zodat het programma zo snel mogelijk hervat kan worden. Ik moet zeggen dat het allemaal vrij goed is gegaan dit jaar. Weinig dingen gingen echt fout. Hier en daar trad er een kleine vertraging op in het programma. Maar dat heb je altijd als je een filmfestival hebt waar ook de regisseurs en producers aanwezig zijn. Voordat de film gedraaid wordt, is er soms een foto- en interview-moment dat uit kan lopen. Dat hoort er nu eenmaal bij."

Het is de tweede keer dat Pim op Curaçao komt werken voor het filmfestival. Maegene Fabias is voor elke editie tot nu toe naar Curaçao gekomen. Zij was het hoofd van het 'guest department' van het festival en verantwoordelijk voor onder meer het regelen van het vervoer en verblijf van de internationale gasten, het maken en beheren van hun agenda en het begeleiden van de gasten naar de verschillende filmvoorstellingen. "Onder internationale gasten vallen onder anderen de filmregisseurs, producenten en advocaten in de filmindustrie", legt Maegene uit. Maegenes moeder en andere familie wonen op Curaçao, maar toch heeft ze die niet veel gezien tijdens haar verblijf. "Ik heb bij het Renaissance gelogeerd en was gedurende de dagen dat ik hier was vooral ingesteld op de 'work mode'. Dan is er eigenlijk geen tijd om familie te bezoeken."

Maegene is van mening dat de Curaçaoënaars de afgelopen drie jaar het festival steeds meer zijn gaan waarderen. "Ik weet nog dat mensen het eerste jaar nog een beetje de kat uit de boom keken omdat ze niet wisten wat ze konden verwachten. Maar sindsdien is het aantal bezoekers steeds groter geworden." Pim: "Ook ik heb gezien dat de mensen hier het festival leuk vinden. Er waren best wat mensen die op één dag meerdere films bezochten. In Nederland heb je overigens een veel groter aantal bezoekers. Daar zullen er ook wel mensen zijn die meerdere films bezoeken, maar op Curaçao valt dat meer op omdat het een veel kleiner aantal festivalgangers betreft."

Pim en Meagene gaan alweer bijna terug naar Nederland. Afgelopen zondag was de laatste dag van het festival. Op maandag is alle promotiemateriaal en dergelijke opgeruimd. "Er zijn nog een paar dingen die afgehandeld moeten worden, maar we hebben nu wel iets meer tijd om van het eiland te genieten", zegt Meagene. "Om de periode af te sluiten zijn we van plan om met z'n allen te gaan eten bij 'Aw'i Playa'. Dat begint langzamerhand een traditie van ons te worden."

"Vorig jaar heb ik daar voor het eerst 'guiambo' genomen", vertelt Pim. "Het was best lekker, alleen heb ik de varkensstaart die erin zit niet opgegeten. Dit jaar denk ik dat ik weer 'guiambo' neem en ga ik proberen dit keer wel die varkensstaart te eten." Maegene: "Ik denk dat ik een heerlijk visje ga nemen. Nu kan het nog."

Of Pim en Meagene volgend jaar weer komen voor het filmfestival, is volgens Pim even afwachten. "Eerst moet er een evaluatie komen van de afgelopen periode, maar daarnaast hangt het van meerdere factoren af of we volgend jaar weer van de partij zijn. Ik hoop natuurlijk van wel."